

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће и ванредних бројева. Претплата се шаље „Уредништву Полицијског Гласника“ или дотичним окружним и средским властима, или на пошти. Цена је листу: чиновницима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште, годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

ЧЛ. 2. ТАЧ. 8. ЗАКОНА О ТАКСАМА

Нису ретки случајеви погрешног тумачења чл. 2. т. 8. закона о таксама, због којих трпе штете многи појединци, и пропадају им иначе јасна и несумњива права, јер не могу да плате таксу, а до уверења о сиротном стању не могу да дођу.

Највише као да од тога погрешног тумачења пате жене, било разведене или отеране од својих мужева, било као удове, кад их наследници најуре са имања, па би оне хтеле да прибаве важност наређењима §. 413. и 414. грађ. закона, о уживању на добру мужевљевом.

Ми смо имали прилике да видимо многе такве случајеве, и један од њих саопштићемо у целини, па онда доказати како су власти погрешно разумеле поменути наређења, те да на такав начин и сами пружимо могућност, да и наше мишљење буде предмет оцене других људи.

Дакле, случај, који нас је и определио да говоримо о значају чл. 2. тач. 8. зак. о таксама, овакав је:

Марија жена Петра Павловића, из Б-ца, наследила је извесно имање од својих родитеља, и донела га у мирас своме мужу.

Приликом пописа имовине, који је вршен у 1884 год. Петар је ово имање записао на своје име, како, у осталом, и закон о порезу наређује, и на исто је плаћао порез.

После смрти његове, његови синови (имао је петорицу) поделили су на равне делове сву имовину свога оца, па и оно имање, које је било својина њихове матере, а њу су просто отерали са имања, и упутили да живи и храни се службом или просјачењем.

У намери, да судским путем тражи повраћај имања, које је њена несумњива својина као наслеђе од родитеља, као и право уживања на добру мужевљевом у смислу §. 413 и 414 грађанског закона, Марија је тражила уверење од дотичног општинског суда о сиромаштву.

Општински суд, и ако је знао да је Маријино имање приграбљено од њених синова, и да она не плаћа никакав порез, ипак је тражио од Пореског одељења по-

датке и упут: хоће ли издати молићи уверење или не?

Пореско одељење нашло је, да овде не стоји случај чл. 2. тач. 8. закона о таксама, јер молићу није муж отерао, него синови, па није дало општ. суду ни потребне податке, јер, вели, према порезу, који плаћају њени синови, она није сиромашно стања.

Покушај полицијске власти, да обавести и општински суд и Пореско одељење о погрешном тумачењу ове законске одредбе, остао је безуспешан.

Према томе, ова несретна мати, поред права на уживање на заосталом имању њенога мужа, поред своје несумњиве својине, отерана од несавесних синова, нема ни леба да се исхрани, а камо ли таксу да плати, и кад се за све то жали властима, оне слежу раменима и понављају плати таксу!!

Изневши, овако случај, који постоји, ми смо сада дужни да по обећању, изнесемо своје гледиште на значај чл. 2. т. 8. закона о таксама, и да докажемо погрешност примене његове од стране Пореског одељења, које је, у главном, и спречило издавање уверења о сиромаштву.

Дакле:

Треба запазити две ствари у наређењима чл. 2. тач. 8. ставу 4 и 5-ом.

Тамо он, на име, везује удату жену за порез свога мужа само догле, докле она живи са својим мужем у заједници, а ако је удова, докле на имању свога мужа живи.

Закон овде не чини никаква ограничења, нарочито у ставу 5-ом, у погледу побуда и узрока, због којих удова није више на имању мужевљеву. Он просто тражи да стоји тај факт, и онда се стање жене — удове одређује према порезу, који она лично плаћа, ако га у опште плаћа.

Да ли је она са имања насилно отерана; да ли је то учињено од стране наследника или којега другог, или је, на послетку, она из својих властитих побуда престала да живи на овом, о томе, велимо, закон не вели ништа, пружајући тако, могућност удови, да она увек може тражити и бранити своје право без икакве таксе, ако она не би имала свога имања оделитог од овога.

Разумно је, дакле, законодавац признао, да су удове у већини случајева у тако несретном положају, да их гоне са имања, које је од мужа остало, и да су, по томе, упућене да траже заштиту власти и суда, па зато је и дозволио да ово чине без таксе, ако, наравно, не би случајно сем овога имале другу имовину.

Како и у случају, који смо ми изнели, удова не живи на имању, које је после смрти мужа јој остало, то и за њу, по превасходству важе наређења т. 8. чл. 2. зак. о таксама, нарочито што је несумњив факт, да је она насилно отерана како са имања мужевљева, тако и са онога, које је њена несумњива својина, те без своје кривице не може да прибира приходе са ових, и створи могућност да таксу плати и тако одбрани једно своје очигледно право.

Према овоме, поступак Пореског одељења и општинског суда према Марији незаконит је, и на старијим је властима, да ову неправду исправе.

Како, међутим, овај пример није једини као што смо и напред рекли, то на централној Управи лежи дужност, да о значају овога законског наређења да ближа обавештења, како се људи не би лишавали права, које је иначе несумњиво.

ГРАЂАНСКИ - СУДСКИ ПОСТУПАК

протумачен начелним одлукама, одлукама опште седнице Касац. Суда и одељења и одлукама управних власти

Глава деветнаеста

О уништењу јавне неуредне продаје

(наставак)

26

§ 507.

Док не прође петнаест дана после јавне продаје, непокретности, или ако има тужбе због продаје, док решење о том извршено буде, суд неће купцу сведоџбу — тапију — издати.

Но кад има тужбе за уништај продаје, онда ни купац неће цену полагасти у року, који је за то остављен §-ом 483-им У овом случају

купац ће цену бити дужан положити у року од три дана пошто му се саопшти да је извршена судска одлука, којом је и по тужби продаја оглашена за снажну.

(Замена од 14. јула 1898. год. збор. 53. стр. 179).

*

Тек од дана издања сведочења — тапије — постаје купац господар а не од дана кад полиц. чиновник каже „и трећи пут“ по одлуци № 4268. код §. 481,

*

Извршина власт није дужна да зове купца да положи куповну цену, по овој одлуци Касационог суда.

По свршеном извињању суд је предходно нашао:

Никојим начивом извршина власт није била позвана, да позива купца за полагање куповне цене, већ само да му саопшти да је продаја оснажена — §. 507. грађ. суд. пост., и чим купац не положи у року куповну цену — §. 484. грађ. суд. пост. — власт одмах одређује другу продају на штету купца.

Но баш и кад би се узело, да је извршина власт била дужна да позове купца да положи куповну цену, опет то тужиљи Лепосави не би ништа користило, пошто је њен пуномоћник Тимотије адвокат, који је и лицитирао ово имање за њу, на акту Бр. 9017 код начелства изјавио, да нема новаца да положи излицитирану цену, но да је исти тражио од своје властодавке, и ако она за петнајест дана не положи новац, онда власт нека прода ово имање на њену штету, а ова изјава по §. 620. грађ. зак. подпуно веже и властодавку Лепосаву и има се сматрати као да је она исту (изјаву) код начелства и дала, па је са овог разлога одбио тужилачку страну од тражења.

Ово решење одобрио је и Касациони суд 5. IX. 03. № 5805.

*

Види одлуку № 10437 код овог §-а, која је донесена у истом смислу.

*

Да је надметач постао сопственик имања и ако није положио сву куповну цену, казује нам ова одлука Касационог суда:

На дан 4. јануара 1900 год. продавало је пореско одељење имање Николе Ј., за дужну порезу и теслимљено Вујици П. из Д. Лајковаца за 201 динар.

Како купац није положио куповну цену, то је пореско одељење продало исту њиву у „огачама“ на штету купца Николе на дан 28. децембра 1900 год.

Противу ове продаје тужио се Никола, наводећи да је продато имање његова својина, јер га је купио на првој лицитацији куповну цену положио и тапију од суда добио.

Тужени Јаков З. порезник бранио се да је истина тужилац добио тапију од продавца имања, али то је погрешка јер тужилац није положио сву куповну цену, већ неки део. Зват је више пута да положи излицитирану цену и у томе погреш-

но је писато из пореског одељења суду да изда тапију и тужиоцу, поред другог купаца, који је на тој лицитацији купио друго Николино имање и цену положио.

Одељење је писало суду да одузме тапију од тужиоца и огласи је за неважећу, па одредило продају на штету тужиоца, као првог купца и ову исту њиву у „огачама“ продало другом.

Првостепени суд пресудом од 16. IV. 1901. № 120. 96. поништио је продају из ових разлога:

Да се из акта ове продаје види, да је пореско одељење среза к... у лицу туженог г. Јакова на дан 28. децембра пр. год. продало спорну земљу звану у „огачама“ и да је ову земљу купио тужилац и на исту добио од суда тапију, коју је у препису суду поднео за доказ, а оригинал показао на увиђај, и да је ову исту земљу, која се по поднетој тапији, као јавној исправи по §. 188. грађ. суд. пост. сматра као својина тужиочева, пореско одељење продало за наплату дуговане порезе Николе Р. из Д. Лајковца.

Према овоме овде је повређен пропис §. 471. тач. 1. грађ. суд. пост. јер је за наплату туђег дуговања продата земља тужиочева, па с тога се ова продаја као неуредна има уништити, §. 501. грађ. суд. поступка.

Наводи туженога, да тужилац није положио сву излицитирану цену и да је на његову штету као првашњег купца, имање ово продато за наплату порезе Николине без вредности је, пошто се тапија налази у рукама тужиочевим, који је до ње дошао законитим путем — §. 489. и 507. грађ. суд. пост. —

Ову је пресуду одобрио Касациони суд 10. VIII. 01. № 5382.

*

По одлуци касацисног суда од 3. IV. 1899 № 3059. ако је тапија издата, па се продаја поништи услед примедба касац. суда, — онда се тапија може да поништи само редовном парницом а не неспорним путем.

Ево те одлуке.

За наплату дужног пореза што је Милован П. из Драгојевца дуговао, среска власт продала је имање Милованово и како је купац положио куповну цену, — полициска власт не сачека да продаја буде извршена, већ се обрати суду с молбом да купцу изда тапију, што овај и уради.

Но кад Милован у законом року подиже тужбу за поништај ове продаје и кад суд поништи продају као неуредну, — полиц. власт затражи од суда, да огласи тапију издату купцу Миленку М. из Трбушнице, за невредну.

И првостепени суд усвоји захтев средске власти решењем № 24085 и огласи тапију за невредну, са ових разлога:

„По §. 489. и 507. грађ. суд. пост. суд ће издати тапију купцу продавца имања тек тада, кад продаја поставе извршена; кад противу ње нема жалбе или кад је по жалби и суд оснажио предају као уредну.

Продаја имања Милована П. не само да није постала извршном, него ју је суд

поништио решењем својим од 3. марта 1897 год. № 4059.

Према томе овде је суд учинио погрешку, коју по §. 335 грађ. суд. пост. има сам исправити.“

Противу овога решења изјавио је жалбу купац Миленко и Касациони суд поништи напред поменутом одлуком првостепено решење.

Ево Касац. примедба.

„Погрешно је суд појављено питање о неважности тапије расправно решењем, узевши да је овде случајна погрешка, која се на основу §. 335 грађ. суд. поступка може кратким путем да расправи, већ кад је жалилац Миленко тапију добио од надлежног суда дозвољеним и законим путем, то се она као јавна исправа може уништити једино редовном парницом.“

*

Купац је дужан да положи излицитирану цену за три дана по саопштењу да је продаја остала снажна, и онда постаје купац и сопственик. Власт, која је вршила продају није дужна да га позива да положи куповну цену, — по овој одлуци.

„По свршеном извињању овога спора, а у смислу §. 166. грађ. суд. пост., суд је нашао: да тужилачка страна овим спором тражи уништај ове друге продаје, а за тим и уништај тапије по тој другој продаји, дате Управи Фондова.“

По §. 502. грађ. суд. пост. сваки онај, који је неуредном продајом оштећен, може онога, који је узрок те неуредности за петнаест дана тужити надлежном суду, рачунајући од дана продаје. Одоцњену тужбу суд ће по званичној дужности одбацити.

Па, како се из протокола држане лицитације, од 14. децембра 1899 год. као пуноважне јавне исправе по §. 187. грађ. суд. пост., види, да је продаја непокретног имања Живковог држана 14. децембра 1899 год., а тужба да је за уништај ове продаје поднета првостепеном суду 29. јула 1900 године, што се из пријема тужбе, по овом спору види, — то суд и не упуштајући се у оцену осталих тужбених навода, налази, да је тужба, поднета после 9. месеци и 15 дана, — те се према горе наведеном законском пропису има сматрати, да је тужба неблагоприятно поднета и као таква има се, по званичној дужности одбацити.

Тужени је, по §. 98. грађ. суд. пост. као крива страна, одговоран за парничне трошкове.“

По жалби тужилачке стране Касациони суд (III одељење) примедбама својим од 18. маја 1901 године № 4175 поништио је горње решење првост. суда са ових разлога:

„Кад тужилац у тужби № 53195. 1900 год. и белешци № 7002. 1901 год. наводи да је преча она продаја спорног имања од 17. априла 1897 год. на којој је он исто имање купио, него продаја од 14. децембра 1899 год. на којој је то имање лицитирала и купила Управа Фондова и тражи поништај тапије, издате Управи Фондова на спорно имање 19. августа 1900

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

године № 34152, — онда је суд погрешно узео, да је овде случај тражења уништаја неуредне продаје из §. 501. грађ. суд. поступка и тужбу по §. 502. истог пост. као одоцњену одбацио, већ је требао да је узме у поступак и даље, као у редовном спору, по закону поступи.“

После овога првостепени суд одредио је рочиште и по свршеном ислеђењу досудио је тражење пресудом.

По незадовољству обеју гарничних страна, јер је тужилац одбијен од тражења накнаде за неуживање имања, — Апелациони суд пресудио је 19. VIII. 02. № 3213 да се тужилац одбије од тражења.

Ево побуда за ову пресуду.

„Погрешно је схватање прв. суда да је тужилац постао сопствеником спорног имања по томе, што је прва продаја извршена 17. априла 1897 год постала извршном и што тужена страна није доказала, да је од првог купца тражила и рест куповне цене.

Да би ко могао постати сопствеником непокретног добра, овде по основу уговора куповине и продаје, нужно је, да свака уговарајућа страна испуни уговор, и да добије тапију као доказ о својини — §. 292 грађ. зак. —. По томе и тужилац био је дужан да положи и рест куповне цене; а како пак то није учинио, није ни тапију добио.

Тужена Управа није била дужна да позива тужиоца као купца да положи ресто куповне цене, јер је тужиоцу на протоколу од 11. фебруара 1899 год саопштено да је продаја извршена и овај изјавио, да од купљеног имања није добио тапију, па и сад нека чини власт са овим имањем како нађе за сходно;“ а међу тим куповну цену није положио.

Према овоме, кад тужилац није са своје стране уговор испунио и на купљено имање добио тапију, као доказ о својини непокретности по §. 292. грађ. зак.; онда није ни ступио у права сопственика, те је имање остало управиног дужника Живка М., и ова га је могла, као залогу понова изложити продаји по §. 484 грађ. суд. пост., по коме се одређује нова продаја ако купац у законом року не положи новац; дакле, закон купца не сматра за сопственика све док куповну цену не положи.“

На жалбу тужиоца Касациони суд (III одељење) одобрио је 19. XII. 1902 год., под № 10437 апелациону пресуду.

*

Ова одлука казује још и то, да купац имања, продаваога јавном продајом, постаје господар тек кад добије тапију и да се тапија само редовним спором уништити може.

*

Види одлуке № 5805. код овог §-а.

*

Видети одлуке код §. 481.

*

Види одлуку № 9050 код §. 484.

*

Видети одлуку № 8903. код §. 489.

§. 508.

При решавању тужбе због неуредне продаје, суд ће криву страну осудити и на плаћање судских такса.

Није извршилац продаје крив, ако у саиску није тачно казано, шта има на имању које је узето у попис, већ онај који је вршио попис, према овој одлуци.

Продају имања масе умр. Крете Р. извршио је срески писар Драгољуб К., на основу пописа који је извршио општ. суд.

У попису није казано, да на земљи у „врсовцу“ има и виноград од 5000 чокота, и за то стараоци масени затраже поништај продаје.

Првостепени суд задовољио је тужилачку страну и осудио извршиоца на накнаду положене таксе и трошкова; по Касациони суд поништи 22 августа 1903 год. № 5324 првостепено решење на жалбу туженога из ових разлога:

„Кад су по §. 466. грађ. суд. пост. и његовој допуни; овлашћени и општински судови, да врше попис имања; и кад се из списка пописа (прилог акту № 16811. 1902 год.) види, да је попис имања извршио општ. суд., онда је првостепени суд погрешно што је осудио туженог на плаћање трошкова и таксе, кад до њега нема никакве кривице, да би у смислу §. 508. грађ. суд. пост. био одговоран за ово; јер, што у огласу није тачно описато имање (није казано да на шумарици у „врсовцу“ има и њиве и винограда) може бити кривице само до извршиоца пописа, а не и до извршиоца продаје. Па пошто се огласише на основу пописа, а попис је, како је напред наведено вршио општински суд а не тужени, то је суд требао да даде разлога са којих налази, да је за неуреднос ове продаје крив тужени, кад га је осудио на накнаду положене таксе и плаћање трошка тужиоцу.

*

Није крив извршилац продаје, ако је узео имање у попис, по казивању мужа и пуномоћника, и изложио продаји, па се жена тужи да је њено имање, а не како је муж казао да је његово, по овој одлуци.

По тужби Катарине жене Петра В., противу Душана Г. порезника, за поништај продаје, првостепени суд поништио је продају и осудио туженога на плаћање парничних трошкова и накнаду положене таксе.

Но по жалби туженога Касациони суд у свом III одељењу 22 августа 1903. под № 5307 поништио је првостепено решење са ових разлога:

„Првостепени суд погрешно је, што је решењем својим № 21373 осудио туженог Душана на плаћање таксе и парничних трошкова, кад се из протокола саслушања пуномоћника тужитељке Катарине од 18. децембра 1901 год. № 21102 код пореског одељења пож. види, да је пореско одељење узело у попис продато имање, као својину Петрову, на основу његове изјаве; те према томе нема никакве кривице до туженог, да би морао да одговара за трошкове — §. 508. грађ. суд. поступка —.“

*

Извршилац продаје осуђује се на плаћање трошкова и таксе, дангубу, подвоз, за писање тужбе и жалбе ако је продаја поништена према овој одлуци.

По спору Стојана Д. противу Милоша Б., за поништај продаје првостепени суд решио је 12. септ. 1902 год. № 13035 да се поништи продаја, али, да се тужилац одбије од тражења накнаде таксе и трошкова са ових разлога:

„По чл. 5 и 10 закона о непосредном порезу, свако земљиште гарантује за порезу која је на исто порезана; а по чл. 14 и 18. истог закона, порез на земљиште плаћа онај, чије је земљиште, или онај, који га држи и ужива.

Према овоме и кад се из поднетог уговора уз тужбу, потврђеног од начелника среског 11. јануара 1895 год. № 454; као јавне исправе по §. 187. грађ. суд. пост., види, да су порески дужници Станко, Илија и Петар С. ову своју ливаду дали у реум тужиоцу Стојадину за дуг од 1160 дин., те, да је овај, у место интереса до исплате дуга ужива и порез на исту плаћа —, онда је тужени извршилац Милош Б. по наведеним законским прописима био дужан да извиди, да ли је држалац Стојадин уредно плаћао порез на ову ливаду, као што се он брани у акту своје ПБр. 10491. 1901 год. где и доказа о томе подноси. И, на случај, да тужилац Стојадин, као држалац није плаћао сву порезу, која на исту ливаду припада, за време од кад је држи, онда да га по §. 466. грађ. суд. поступка у вези са чл. 14 и 18. закона о непосредном порезу позове, те да он као држалац ту порезу плати; па ако Стојадин ту порезу, која припада на ту ливаду, не би платио, онда тек да приступи продаји исте а не, да је без тог претходног рада продаје за дужну порезу Станка С., као што акта ове продаје тврде.

Кад, дакле, тужени Милош Б. овако није поступио, онда му ова продаја, према наведеним законским прописима, остала неуредна, и зато се иста по §. 501. грађ. суд. поступка има поништити.

Односно тражене накнаде таксе и трошкова суд налази, да тужени Милош Б., не може бити одговоран за исту накнаду према §. 508. грађ. суд. поступка зато, што тужилац спорну ливаду не држи по уговору, као купац, већ као поверилац, дакле, као лице, које нема права својине на исту, и зато се тужилац од овог тражења има одбити, као од тражења неумесног.“

Но, по жалби тужил. стране Касациони суд (III одељење) поништио је горње решење 27. I. 1903 год. под № 11215. 1902 год. са ових разлога:

„Погрешно је суд узео, да тужени Милош Б. по §. 508. грађ. суд. пост. не може одговарати тужиоцу за трошкове и таксе зато, што тужилац није сопственик продатог имања, него поверилац; јер, кад је у разлозима свог решења узео, да је продаја неуредна и да је узрок тој неуредности тужени, онда горњи разлог не може да опстане; али, како се из акта види, да је продаја била 18. октобра 1901 год.; да се тужилац Стојадин актом № 10491. обратио Пореском одељењу 10. истог месеца и тражио, да се продаја обустави;

да је решењем од 14. октобра 1901 год. под горњом нумером одбијен, које је решење по акту № 10491 предато тужиоцу 18. октобра, дакле истог дана, када је и продаја извршена; онда суд треба према томе и да цени, да ли је тужени одговоран за таксу и трошкове.“

Првостепени александарски суд усвојио је ове примедбе, па је решењем од 18. III 1903 год. № 4115. поништио про ају а ослободио туженог накнаде трошкова и таксе тужиоцу, *јер је продају морао да изврши по решењу пореског одељења № 10491, као што тврде акта продаје, према чему он није проузроковач ових трошкова.*

После других примедба, првостепени суд осудио је туженога да плати тужиоцу на име трошкова 80 дин. и накнади 60 дин. плаћене таксе.

И на ово решење изјавио је жалбу тужилац што му суд није досудио трошак око подвоза, писања тужбе, жалбе, дангубу и т. д. и Касациони суд 17. VI. 1904 № 2882 поништио је и ово решење првостепеног суда у смислу жалбе и позвао суд, да поступи по примедбама.

Првостепени суд поступио је по овим примедбама и досудио тужиоцу подвоз, за писање тужбе, жалбе и дангубу још 40 дин. поред раније досуде и кад на ово решење изјавише жалбу обе стране, — Касациони суд одобри 1. IX. 1904 год. № 7421 решење првост. суда.

*

Кад се јасна продаја огласи да је неуредна и поништи, онда је извршилац одговоран и за накнаду штете, према овој одлуци Касац. суда.

Тужилац Дача С. тужио је суду полиц. чиновника Божидара М. писара 3. маја 1880 год. што је јавном лицитацијом продао његов плац под каваном и осталим зградама; и половину дућана, па оба имања одмах и уступио купцима; па како је ова продаја поништена, а купци су за све време држали и уживали имање, а неће да му плате што су уживали имање, то је тужио извршиоца и тражио, да га суд осуди да му накнади за неживање каване (за 18 месеци) 1728 дин. а за неживање дућана (за 11 месеци) 210 дин.

Тужени се бранио, да је савесно извршио продају, па није крив, што тужилац није имао стараоце за време заточења. Тражио је да се тужилац одбије од тражења.

На сваки случај, позвао се у заштиту на свога друга Љубомира П. који је извршио сву претходну радњу око продаје и ако има кривице, — одговоран је за ово Љубомир, јер је он само вршио лицитацију.

Заштите се није примио Љубомир.

Суд је узео:

а, да је тужилац навео, да је тужени продао јавном лицитацијом његово имање, у времену док је био осуђеник, без да му је постављен старалац, те у томе и јесте одговорност туженога за тражену накнаду;

б, да је тужени признао да је продају извршио, но да се изговара да је ову дужност савесно вршио. Што продаја имања није била саопштена законом заступнику

тужиоцем, док је тужени казну издржавао, да није он тужени крив, јер је он само продају имања извршио а до тога рада да је сву претходну радњу извршио, Љ. писар начелства, па да је он и одговоран за штету.

в, да се заштитник није хтео примити заштите, наводећи да до њега нема никакве одговорности;

г, суд размислив о овој ствари налази; да не стоји одбрана туженог Божидара да у његовој радњи приликом извршења продаје тужиоцевог имања нема до њега никакве одговорности, јер по §. 17. кривич. закона свако лице осуђено на робију или заточење, равна се са свим малолетном лицу, док је на издржању казне и оно је неспособно да са својим имањем располаже и сваки правни посао да свршава, — изузимајући само случај прављења тестаментна — и кад се овакав случај појави онда је дужна власт оваком лицу по чл. 154. зак. о старатељству да постави старатеља по званичној дужности, који ће у место њега имањем управљати и остале правне послове свршавати. Држећи се овог законског наређења суд налази, да је радња туженога неправилна и незаконита, што је у име начелства преко управе казног завода саопштио тужиоцу продају његова имања, те је овај као осуђеник своју жену за заступника себи одредио противно наведеном чл. 154. зак. о старатељству, јер тужени је као државни чиновник требао да има на уму наведени закон, па да у оваком случају по њему и поступи а никако да тужиоцу саопштава непосредно званичну радњу, која по себи никакву правну важност не може имати, јер је он као осуђеник правно неспособан био да себи у оваком случају заступника одређује и она његова изјава код казног завода има да се узме као и да не постоји и тако је тужилац у продаји његова имања остао не заступљен, што по закону није смело да буде.

Неоправдан је и овај навод туженога, што вели да је претходну радњу око продаје имања извршио чиновник Љуба, а он само да је продају извршио, јер он као вршилац ове продаје, требао је да извиди да ли је све за извршење овакога рада саремљено и да ли су сви законски услови испуњени?

д, да је према изложеноме радња туженог у продаји имања тужиоцева незаконита, и да је зато он одговоран тужиоцу за штету по §. 800, 808 и 818 грађ. зак. и то: за количину оне штете, која је вештачком оценом у белешци од 19. новембра 1884 год. опредељена, а за време од 3. маја 1880 год., као дана извршене продаје, па до 15. јануара 1881 год. као дана када је радња туженог по поднетом решењу судском уништена, — дакле за 8 месеци и 12 дана, рачунајући по вештачкој оцени штету, што није зато време на своју корист употребљавао и уживао продато имање и то: за полуплац са дућаном по 18 динара месечно; а за плац под каваном са зградом по 55 динара месечно; — дакле, у суми по 73 динара месечно, коју ће суму тужени дужан бити, да плати тужиоцу; а, да је остало тражење тужио-

чево: да му тужени накнади штету за време од дана продаје, па до дана, док му имање на руковање није предато, овде неумесно; јер суд налази, да одговорност туженога за штету проузроковану, траје само до времена, када је његова радња, т. ј. продаја имања судом уништена, а то је до 15. јануара 1881 год. а за дуже време да се не може распрострајети, те с тога да се тужилац од тога има и да одбије. Исто тако суд налази, да тужени не може одговорати тужиоцу за 422 динара плаћене таксе од стране тужиоца по парници његовој са купцем А. Н. због повраћаја продатог му имања, пошто ова накнада нема везе са тражењем, које тужилац овом парницом тражи.

Са ових разлога првостепени је суд пресудио 22. маја 1885 године под № 6697 да тужени плати тужиоцу штету по оцени вештака, а од осталог тражења да се одбије.

По незадовољству обеју парничних страна Апелациони суд одобрио је првостепену пресуду 14. марта 1886 год. № 2116.

Апелациону пак пресуду оснажио је Касациони суд 10. јуна 1886 године под № 1999.

*

Види одлуку № 11085 код §. 502, према којој извршилац није крив и ако прода туђе имање.

*

Кад се надметачи договорили, и кад осуђени има више презимена, није извршилац крив према одлуци код §. 502 под № 5459.

§. 509.

Кад се продаја уништава, суд ће о томе надлежну полицијску власт известити, како би она могла нову продају предузети.

Нова продаја мора се одредити најдаље за десет дана од добивеног извешћа.

Допуна од 14 јула 1898 год. (Збор. 53 стр. 179).

Кад се продаја уништава, купац ужива имање и прибира користи од истог од продаје ако је положио куповну цену, према овој одлуци опште седнице Касац. суда.

На дан 26. јануара 1881. продата је кућа с плацем Ђорђа и Светозара браће Л. на јавној лицитацији и уступљена Мијаилу С. за 21.250. динара, који ја одмах положио начелству 12.228 динара и почео да ужива имање, наплаћујући кирију итд.

У законом року Ђорђе је тражио поништај продаје, и ова је поништена и друга одређена и сад, кад је прва продаја поништена, сопственик куће Ђорђе подигне тужбу противу киријације Томе Ж. за кирију.

Тома се бранио да је кирију платио нешто купцу Мијаилу, нешто стараоцу масе умр. Светозара смесничара тужиоцевог а нешто и начелству, за доказ чега поднео је квите.

Тужилац није признао исплату кирије јер квите Михаилове не могу служити за доказ исплате, кад он није господар имања. Тужио је и купца Михаила.

Тужени Михаило признао је, да ја наплатио кирију по квитама али није пристао да је врати тужиоцу, јер је имање купио на лицитацији и положио 12.228. дин. која је сума лежала скоро годину дана без интереса, те је био властан кирију да наплаћује од које је и имање оправљао.

Првостепени суд осудио је туженог Михаила на плаћање.

По незадовољству осуђеног апелациони суд преиначио је првостепену пресуду и одбио тужиоца од тражења пресудом од 7. I. 86. № 1028. са ових разлога:

„Кад је квитом начелства од 20. дец. 1879. № 14462. доказано по §. 187. грађ. суд. пост. да је тужени Михаило имање од кога се спорна сума, као приход тражи, купио на јавној лицитацији за 21.250. динара и да је положио у готову 12.298. динара и 81. пару, а остало са квитом, онда је тужени Михаило законим путем, а на име по §§. 481. и 483. грађ. суд. пост. задобио спорно имање у државину, па му се та државина према поменутом доказу, а наспрам §§. 200. и 201. грађ. зак. има да огласи за правичну и он за савесног притежаоца спорног имања.

И, како је по §. 504. грађ. зак. савесан притежалац у праву, да плодове са имања, законим путем прибављеног, прибери и ни зашто више не одговара, сем што ствар враћа; то и тужени Михаило, као савесан притежалац није дужан, ни одговоран, за приход, што га је са спорног имања примио; са чега се тужилац по §. 178. грађ. суд. пост. има да одбије.

Сем тога, како се из акта овог спора види, спорно имање било је својина и тужичева и његовог брата умр. Светозара на равне делове, по чему приход са спорног имања могао би ићи на корист обојице; но како тужилац не подноси никакве доказе, да је овлашћен тражити приход од спорног имања и за масу Светозареву, шта више из акта под № 12352/81. год. № 11524/84. год. види се, да је тужилац од тражења прихода и за масу одустао, и тужена страна тај одустанак одобрила, те тужилац и са тога разлога нема права на тражење целог прихода од спорног имања.“

Касац. суд поништио је ову пресуду. Ево касац. примедба:

„По §. 288. грађ. законика, ствар она, која има господара, прибавља се, кад законим начином пређе на другога и овоме се преда.

Ово опет начином, прописаним у §§. 292. 293. 294. и 295. грађ. зак.; предаја ствари свршава се увођењем новог господара у јавне баштинске књиге, по §. 299. грађ. зак. до установљења којих, имају исту правну важност судска потврђења тапија (законод. решење од 16. априла 1840. год. В№ 571. и од 13. јула 1850. год. В№ 1197).

Само за онога, који је тим начином и путем каквог имање прибавио, може се по закону казати, да је постао држалац истог, и као сопственик тога, може га по вољи уживати и њиме располагати (§. 211. грађ. зак.) Без тога не може се узети ни да државина постоји.

И кад су обе парничне стране признале, да је продаја, која је извршена 11. дец. 1879. г. и по којој је тужени Михаило излицитирану суму положио (квита окруж. начелства од 20. децембра 1879. год. № 14462. прилог № 2914/85. год.) оборена и наређена друга, која је извршена 26. јануара 1881. год. по којој је продато имање купцу и уступљено, онда је суд погрешно, што према напред поменути законским наређењима и признању парничара није оценио, до кога се дана тужилац, а од кога овет тужени Михаило по закону сматрају за законог држаоца и сопственика и докле користи од истог по закону припадају првом, а од кад овет оне прелазе на другог, па према томе и пресуду о овом спору изрече, имајући том приликом, да каже и то, да ли према горњим наређењима закона може бити места примени §. 204. грађ. законика.“

Апелациони суд није примио ове примедбе, већ је дао противразлоге 16. VIII. 86. год. № 1059.

Ево и њих:

„Прописи §§. 292. 293. 294. и 295. грађ. закон. односе се на случајеве где поједини сами приватно своја имања продају, а никако се не могу однети на дани случај; јер је тужени Михаило купио имање од кога се спорна сума, као приход тражи на јавној лицитацији. Тиме, што је њему имање уступљено и што је он сву излицитирану цену власти положио, он је — Михаило — законим путем, а на име по §§. 481. и 483. грађ. суд. пост., задобио спорно имање у државину, па му се та државина по §§. 200. и 201. грађ. закона има да огласи за правилну, а он за савесног притежаоца спорног имања, а као такав има права по §. 204. грађ. закона; да са имања законим путем прибављеног плодове прибери, и ни зашто више не одговара, сем што ствар враћа. То, што је продаја пала и што тужени Михаило није добио тапију од спорног имања, не може имати никаква утицаја на оцену савесности туженог Михаила, кад је он, као што је горе наведено, законим путем дошао до државине спорног имања.“

Општа седница усвојила је противразлоге и одобрила апелац. пресуду 23. VIII. 86. год. № 2474.

*

Кад се продаја уништава, суд ће о томе надлежну власт известити а не вели „и вратити акта продаје; дакле, суд не тражи акта, према одлуци № 1837. код §. 501. и № 5403. код §. 502.

*

Види противну одлуку под № 1694. код истог §-а.

(СВРШИЛО СЕ)

ПРИКУПИО И УРЕДИО Свет. Јањић

АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА Одлуке Државног Савета

I

Државни Савет сам оцењује, да ли је жалба на време и прописно поднесена, а то право немају оне власти, против чијих се одлука жалба и подноси.

.....Начелство округа ужичког, решењем својим од 5. октобра 1902. год. Бр.

9262, одобрило је решење начелника среза црногорског од 6. јуна исте год. Бр. 5443, којим је забрањено даље механисање Чедомиру Ђуровићу, механицији из Ражана, у згради његовој, која нема месно механиско право.

Ово решење начелства, одобрио је и Министар унутрашњих дела, решењем својим ПМ 25607/902 год.

Против овога решења Министровог, Чедомир је изјавио жалбу Државном Савету, али је није послао непосредно Савету, него Министру унутрашњих дела.

Решењем својим од 13. фебруара 1903. год. ПМ 3507, Министар је известио Чедомира, да се по овој његовој жалби не ће ништа радити, јер је ненадлежној власти поднесена противно чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету, по коме се све жалбе, по административним споровима, подносе непосредно Државном Савету, а не оној власти, против чије се одлуке и изјављује жалба.

И против овога решења Чедомир је изјавио жалбу Државном Савету, и овај је, према одлуци својој од 10. јуна 1904. год. Бр. 5053, учинио примедбе Министру на његово решење, налазећи: да оно не одговара закону по томе, што по чл. 22 саветског пословника овај сам оцењује: да ли је жалба благовремена и прописно поднесена, а то право немају власти против чијих се одлука и подносе жалбе.

Гледиште ово усвојио је и Министар, па је сва акта која се на ову ствар односе, послао Савету на даљу надлежност.

II

Убаштинење није увек доказ о својини, нити чини јаче право, кад је пописом утврђена својина са свим трећег лица, а не оног, од кога се доводи право својине по куповини.

.....За наплату 1000 динара, колико је имао плаћати по осудном решењу Игњат Илић, трг. из Змињака, свеме повериоцу Нахмијасу Аврамовићу - Коену, трг. из Шапца, среска власт узела је у попис кућни плац Игњатов, на коме постоје и зграде од тврдог материјала.

Одмах после извршеног пописа, Живана жена Васе Илића онд. пријавила се као сопственик пописаног имања, подносићи за доказ убаштинење, па је тражила, да се скине попис.

Начелник среза мачванског, решењем својим од 30. септембра 1902. год. Бр. 15411, упутио је Живану на редовну парницу за скинуће пописа, и ово је решење одобрено и од стране начелства подринског, решењем Бр. 14775.

Против овога решења Живана је изјавила жалбу Министру, и он је наредио накнадни извиђај, после којег је оснажио решење начелства.

Побуде нису нарочито означене у решењу Министровом, али оне су садржане у мишљењу његовог референта, а гласе:

„Кад се из извешћа шабачког првостепеног суда види, да на овом имању,

а на име Игњата Илића, из Змињака, постоји више терета, па и интабулација повериоца Нахмана, што значи, да је дужник знао кад су ови терети стављени, а није према наређењу §. 385. грађ. суд. пост. известио суд, да имање интабулисано није његово; и кад комшије, који су били присутни попису, од којег је један баш исти Пантелија Кузмановић, од кога Живана и доводи своје право куповине — тврде: да је имање дужника Игњата, онда се појављени господар, Живана, која своје право оснива на тапији, добивеној на основу поравнања, закљученог између ње и са свим трећег лица, не може сматрати као јача у праву, тим пре, што је интабулација повериоца раније стављена, но што је Живана прибавила ово имање поравњењем.

Зато се решење, којим је Живана упућена на парницу, на основу §. 466 грађ. суд. пост. и §. 10. централне управе има оснажити, а жалба одбацити.“

Против Министровог решења, Живана је изјавила жалбу Државном Савету, и он је, решењем својим од 2. новембра ове год. Бр. 8542, оснажио решење Министровог ПМ 32802/903 год., налазећи и сам, да је ово саобразно закону.

ЕПИЛЕПТИЧАРИ И ЗЛОЧИНЦИ

Криминално-антрополошка студија
од Цезара Ломброза

Једно од најважнијих питања у области криминалне антропологије: веза између епилепсије и урођеног криминалитета, решено само у пола на конгресу у Риму, данас је, може се слободно рећи, потпуно расправљено захваљујући одличним радovima Верга, Пинера, Брунати-а, Моро-а, Тони-а, као и мојим истраживањима.

Генеолошким испитивањем епилептичних фамилија потпуно је утврђено, да многобројни случаји урођене епилепсије воде своје порекло од злочинаца и јектичавих.

Сличност између епилептичара и злочинаца неоспорна је. Изучавајући их, ја сам нашао и код једних и код других склоности ка скитничењу, лености, хвали, аргу, тетовирању и симулацији. И једни и други одликују се осуством стида, карактера, мегаломанијом, подлошћу и раздражљивошћу.

Ја сам лично, са колегом Фриџериом, посматрао како осуђеници, у данима олује и непогоде, када су наступи епилептични много чешћи, цепају на себи одело, ломе собни намештај и нападају на чуваре.

У извесним случајима јавља се код моралних луда и урођених злочинаца извесна врста оре, која претходи злочину, или боље рећи предсказује га. Познат је н. п. случај са једним младим човеком који је, пред сваку намеравану крађу, држао се руком за нос дуже време.

* * *

Агостони је испитивао осетљивост код 30 епилептичара пре и после наступа, и до-

шао до закључка: да је општа осетљивост код њих мања но код нормалних људи, а овај исти акт констатован је и код моралних луда и урођених злочинаца.

Улога епилепсије простире се још даље, и иде у област алкохоличара, хистеријачара, душевно оболелих, полних психопата, па чак и у област генија. Довољно је прочитати оно што се некада говорило о *мономанији убиства*, па у томе наћи карактер психичке епилепсије. Није, најзад, искључена могућност, да нам епилепсија пружи и сам кључ генија, у ком би се случају врло лако објаснили генијални појави великог броја душевно оболелих и злочинаца.

Данас је бар несумњиво утврђено, да се епилепсија појављује у локалном раздражењу мозгане опне, и манифестује у тренутним или продуженим наступима, који почивају на дегенеративном основу. Основ овај или је наследни, или доцније створен злоупотребом алкохола, повредом лубање и т. д. За нас није ни мало тешко, да из овога изведемо још један закључак, који смо покушали и доказати у нашем *Генијалном човеку*, а на име: да генијална особина може бити једна врста дегенеративне психозе, која припада фамилији епилептичара. Оно, што нарочито иде у прилог овом нашем закључку, то је, што генијални људи постају у најчешће случаја од алкохоличара и душевно оболелих; што се геније врло често појављује услед знатних повреда лубање, или са учестаним аномалијама, нарочито са асиметријом лубање, и што су, најзад, генијални људи у већини случаја моралне луде са прераном полном и интелектуалном зрелошћу, халуцинацијама, сомнабулизмом, склоношћу ка самоубиству, што је све својствено и епилептичарима.

Расејаност великих људи, пише Тонио, у већини случаја знак је епилепсије. Али оно, што највише иде у прилог нашег мишљења, то су очигледна неосетљивост и осуство моралне свести и код здравих и код душевно оболелих генијалних створења.

Изложени закључци могу изгледати чудновати свима онима који незнају колико је пространа област епилепсије. Ради овога, довољно их је подсетити на генијалне људе првог реда који су патили од епилепсије или несвестице, као што су: *Наполеон, Молијер, Јулије Цезар, Петрарка, Мухамед, Хендел, Свифт, Ршелије, Карло V-ти, Достојевски* и т. д.

Ономе, који добро познаје бинарни закон статистике, по коме је сваки појав резултат многобројних и сличних фактора, неће бити тешко схватити, у овој обилној појави епилепсије код највећих међу великима, епилептичну природу генија.

У тесној вези са овим стоји и познати факт: да је код великих болесника конвулзивна форма епилепсије врло ретка само с тога, што се физички еквивалент појављује код њих у генијалним особинама.

Паралелизам генија са епилепсијом, доказује се још и аналогичном епилептичних наступа са моментима надахнућа. И једни и други резултат су несвесне али у

исто доба и моћне активности, која код једних производи грчеве а код других ремек дела.

Ова сличност, између надахнућа и епилептичног наступа, поред осталог утврђује се и самим признањем великих епилептичара, као што су *Бифон, Мухамед и Достојевски*.

„Има момената, вели овај последњи, а они не трају више од 5—6 секунда, у којима човек изненада осети присуство вечите хармоније. Овај појав није ни земаљски ни небесни, већ нешто што човек са својим земаљским обликом не може издржати. Треба се физички преобразити или умрети. Осећај овај јасан је и неоспоран. Што је најужасније, то је јасна и страховита свест о сопственим кривицама, помешана са неизмерном радошћу која вас притискује. Кад би ово стање трајало дуже од 5 секунда, душа би морала ишчезнути.

У сред малодешности и страха од болести наступају моменти, у којима се мозак изневада раздражује, и у којима животне силе достижу највећи степен интезивности.

Осећај живота и egzистенције бивају скоро удесетостручени у овим, као муња брзим тренуцима.“

Зола нам пружа ово Балзаково признање:

„Уметник ради под утицајем извесних прилика, чији скуп представља једну тајну. Он је проста играчка једне каприциозне силе, понизан слуга једне деспотске моћи, којој се покорава као правом господару. Извесних дана, за читаво царство, он вам не би узео кичицу у руке, нити пристао да напише ма и једну једину врсту, и напротив, једно вече за време полета, или једног јутра устајући из постеље, он је у стању да створи ремек дело.“

И сам је Мухамед, нема сумње, за време једног оваквог стања могао рећи: „*да је прошао све станове Алахове за много мање времена, но што је потребно да се крчг с водом нацуну.*“

Ако сада опише *асиховилептичне*, који у свему одговарају физиолошкој идеји епилепсије, сравнимо са описима, које нам сами творци дају о *генијалној инспирацији*, увидећемо врло лако колико је савршена веза која постоји између ова два феномена.

* * *

Пређимо на *случајне злочинце*. Број њихов врло је мали 5—6%, а они сами веома су млади, од 18—25. год. Има их много више међу женским но међу људима. У основи врло су поштени и веома осетљиви. Њихово кајање после злочина иде често до самоубиства. Велики број политичких преступника и матера детоубица, могу се уврстити у ову категорију.

Поред свега изложеног, нису ретки случаји, да су злочинци из ове категорије притајени епилептичари. Познат је случај са једним младим човеком, који је из освете убио своју метресу у сред дана и на очиглед многобројног света, и одмах за овим бадио се на њен леш и обасуо га пољупцима.

Тренутна раздраженост, несвесног криминалног акта, и претерана осетљивост

којом су ови злочинци обдарени, беоцузи су који их везују за епилептичаре.

Фере је утврдио, да се притисак дамара за време *оре* код епилептичара увећава са 200—300 грама за време наступа, и да се по свршетку ових спушта испод нормалне мере за 300—400 грама. У обичној епилептичној несвестици посматрају се исти појави, само што су много краћи. Користећи се овим сазнањем Фере је успео, умањујући притисак крви, да спречи редовне наступе код епилептичара, а овим је опет дошао до закључка: да је увећање притиска, по овој прилици, један од главних физиолошких услова за произвођење епилептичних наступа у свима њиховим облицима.

Односима овим, даље, да се врло лако објаснити зашто велика усињавања и жива узбуђења могу врло често бити узрок наступама. Према резултатима Фере-овог испитивања, постоји и у овим случајима знатно увећање притиска, нарочито код извесних узбуђења.

Док је, с једне стране, у покретима гнева, којима су потчињени сви епилептичари услед најмањег раздражења, констатовано увећање притиска, које је по некад достигало онолику исту цифру која се показује у почетку епилептичног наступа, дотле је с друге стране открио, да се ова модификација напрегнутости дамара налази и у обичном гневу, дакле код свих индивиду-а. Испитујући једног кочијаша после извесне свађе, Фере је код њега констатово један притисак од 1000 грама, који је, само после једног часа, опао на 800 грама,

Ове цифре доказују, да се под утицајем гнева, притисак дамара може увећати за једну четвртину.

Изложене опсервације не само да нас уверавају о сличности физиолошких појава који прате узбуђење и конвулзију, већ у исто доба и јасно доказују, да између ова два појава нема никакве основне разлике. Ово је, у осталом, утврдио и *Вентурије* својим студијама о *епилептичном темпераменту*. По његовом тврђењу, омањим узбуђењима, стижу и сузама нормалних људи, одговарају конвулзије, халуцинације и бес код епилептичара.

Не треба још сметнути с ума, да постоји једна врста епилепсије без конвулзије, која се појављује само у несвестици. По тврђењу *Ескироловом*, болесници из ове категорије притежавају у много већој мери но остали епилептичари склоности ка убиству, пожару и полним уживањима. Сваки пут кад год се опазе, нарочито код младих злочинаца, периодични злочиначки наступи, има места сумњи у њихову епилептичну природу. Према *Трусону*, кад год једна индивиду-а изврши убиство без разлога, може се са позитивношћу закључити да је радила под утицајем епилепсије.

* * *

У једној од својих последњих публикација: *Дегенерација човечанства*, *Сержи* увршћује злочине међу дегенерисана бића. Он иде још даље, и тврди: да су они *синтеза* сваке дегенерације. „Немогуће је, вели он, срести се са аномалијама, болес-

тима и многобројним врстама физичке и душевне дегенерације, које се не би налазиле и код злочинаца.“

Важно је, при том, да *Сержи* ово своје схватање о индивидуалној дегенерацији и узроцима који је производе, заснива на принципу *Дарвинисма*, једном од најглавнијих фактора борбе за егзистенцију.

Спољни узроци дегенерације леже како у физичкој тако и у социјалној средини. Од унутрашњих узрока ваља поменути, на првом месту, наслеђе. Обе ове врсте узрока дегенерације дејствују, међутим, заједнички, тако да је немогуће оценити њихове засебне утицаје.

„Тврдећи, да су злочинци дегенерисана бића, ми смо само употребили, вели *Сержи*, један општи израз за етимологију злочина. Тврдећи пак, да постоје узроци, било спољни или унутрашњи, који проузрокују дегенерацију и код злочинаца, ми смо само формулисали једно опште сазнање, које се може подједнако применити на све категорије дегенерисаних бића, па, дакле, и на оне који нису злочинци.“

Постојао или непостојао душевни поремећај код злочинаца, психички процес злочина мора увек бити сматран као болестан. У недостатку других доказа, за ово тврђење довољна је и сама трансформација психичко-болесних процеса средством наслеђа, која нераздвајно везује злочин, лудило и самоубиство. Од злочинаца и душевно оболелих могу произаћи индивиду-е са наклоношћу ка самоубиству; душевно оболели могу родити злочинце и самоубице; злочинци најзад могу произвести и душевно оболеле и самоубице, често без специфичног типа и душевне болести.

Ова циклична и наследна форма, основ је тумачењу криминалне природе. Веома је ретко наћи, у генезији злочинаца, болесно наслеђе које не би водило своје порекло од злочина, самоубиства, лудила, идиотизма и овима подобних болести.

Многобројне су и разновлике, дакле форме, у којима се јавља душевна дегенерација у области наслеђа. Али један факт, који нарочито пада у очи, то је, што се ова дегенерација придружује физичкој дегенерацији свију типова, а нарочито оној која се јавља у општим патолошким формама.

Утврђењем овог факта, појављује се у исто доба и један нов проблем, а на име: да ли болесни процес криминалитета има специфички карактер, кога одређују остале болесне форме? Другим речима: је ли криминалитет феномен психопатолошки, без везе са физичким афекцијама или урођеним болестима, или је, на против, чиста и јасна последица општег патолошког утицаја на функције психocereбралне?

Ево како сам *Сержи* одговара на ово питање:

„Доказано је, да сви душевни болесници не подлеже злочиначким склоностима, као и да болесне индивиду-е разновлике природе немају увек склоности ка злочину. Међутим, има злочинаца који, не показујући знаке душевног оболења, притежавају патолошке аномалије без којих се не може ни замислити скривена порочна природа.“ Из овога он закључује:

1. Да код извесних индивиду-а једино болесни процеси одређују нов, патолошки процес, који има за последицу злочин;

2. Да оно, што може одредити овај специјални процес ка злочиначкој склоности, произлази директно од церебралних прилика а индиректно од осталих болесних услова који утичу на функције мозга;

3. Да се овај патолошки процес ка злочиначкој склоности код осталих индивиду-а развија једновремено са душевним болестима и епилепсијом, које ремете нормалне функције мозга; и

4. Да патолошки процес злочина спречава образовање карактерног организма.

Изгледа, према овоме, да се злочинци налазе у специјалним патолошким приликама, које су у већини случаја одређене специјалним процесима и приликама. Овако схватање у сагласности је са фактом трансформације болесног наслеђа, лудила, самоубиства и осталих разних манифестација.

* * *

У једном свом скорашњем раду о *матријидима*, *Вирџилио* долази до ових, врло важних закључака о природи криминалитета:

1. Криминалне склоности преносе се путем наслеђа с родитеља на децу, и од предака на различите директне или споредне гране. Има места воровану, да ове склоности откривају нарочито физичку и душевну организацију;

2. Ова организација мора се сматрати као абнормална у свима оним случајима, у којима носи отисак дегенерисаних знакова;

3. Криминалитет, појављујући се обично на наследном терену, више или мање блиском лудилу, обухвата као и само лудило, обично најниже слојеве друштва, што ће опет рећи: да ова два зла имају у већини случаја заједничко порекло.

4. Да је заиста овако, доказује се: прво фактом што се лудило најчешће јавља у злочиначкој средини, а друго појавом криминалних склоности за време различитих душевних болести, које у себи не носе никакав патолошки разлог да се манифестују у криминалним актима; и

5. Пошто су оба факта: лудило и злочин резултат наслеђа, то и њихова природа мора бити идентична.

С француског Д. Ђ. Алимпић.

ТАЈНИ СУДОВИ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Животу човечијем у средњем веку поклањано је врло мало пажње, нарочито у појединим местима.

Разне судске установе, ако и не потпуно тајне а оно бар окружене извесном загонетном тамом, појавише се у неким местима са неограниченим правом у погледу тајног изрицања и неумитног извршавања најтежих казни над личностима, које у већини случаја беху лишене сваке одбране. Оне пресуђиваху тајно, али зато своје пресуде извршаваху у сред бела дана, изненада и страховито.

Услед овога, и најневинији и најхрабрији дрхтали су при помену имена тајних судија „Црвене Земље“ у Велстфалији; Света Десеторице у Млецима и сиријских „Асасина“, који у време св. Луја долажаху више пута и у саму хришћанску Европу.

Било је сасвим природно, према овоме, што је народно веровање овим установама придавало много страховитији и фантастичнији карактер, но што су га у ствари оне имале.

„Говоримо о чувеном Аладину, вели Марко Поло, прослављени венецијански путник из XIII-ог века.

У једној лепој долини, између два висока брега, принц овај створио је дивну башту, испуњену свим могућим врстама дрва и плодова, и окружио је највеличанственијим дворовима и павиљонима. Канали са вином, млеком, медом и бистром водом, у виду малих поточића, пресецају су ову башту, а да би рај био што потпунији, Аладин је на овом месту наставио најлепше и најдражесније девојке из околине. Једина дужност ових лепотица била је у томе, да, обучене у свилу и злато, по цео дан играју, певају и шетају по башти и дворовима. У башту се улазило и из ове излазило тајним путем, за који је знао једини Аладин. Сваки насилни улазак био је онемогућен неосвојимом тврђавом на уласку у долину.

И знате ли, зашто је он све ово чинио?

Само зато, да би убедио своје верне, да је пророк и друг Мухамедов, и да, као такав, има моћи да уведе у рај сваког оног, који се буде покоравао његовим заповестима.

На двору Аладиновом налазио се увек већи број младића, између 10—20 год., нарочито изабраних у околини међу најразвијенијим, најјувачнијим и најдрскијим. С времена на време, а помоћу нарочитог пића, успављивао је он извесан број ових младића, обично 10—12, и у таквом стању преносио их у башту. Будећи се у овој после извесног времена, бујни младићи беху окружени дивним девојкама, које их увесељаваху свирком, песмом и игром, и обасипаху најнежнијим миловањима. Место у коме су се они налазили, одговарало је, дакле, у свему рају, који им је Мухамед обећавао. Опијени задовољством, они вероваху да се налазе у правом рају, и жељаху, са свим природно, да у њему стално остану. На њихову велику жалост, жеље Аладинове биле су са свим друге.

После 4—5 дана успављивао их је он поново и износио из баште. Чим би дошли себи, изводио би их преда се, и пред свима осталим друговима питао: где су били?

„Захваљујући вашој милости, господару, одговорили су они, били смо у рају.“

Пошто су још испричали све што су у рају видели и доживели, и на тај начин код осталих својих другова изазвали дивљење и жељу за сличном срећом, устајао је Аладин и изговарао ове речи:

„По учењу нашег пророка, ко год падне у одбрани свога господара, ући ће у рај; ако, дакле, хоћете да уживате ову срећу, морате ми се безусловно покоравати.“

Сличним говорима он је најзад успео да их задобије у толикој мери, да су се сматрали срећним да умру у његовој служби. Сви непријатељи Аладинови поубијани су убрзо од ових убица. И најмоћније личности, ако само беху у непријатељству са њим, не могаху се сачувати од његових људи.“

У овој приповетци, коју смо верно превели са старог француског језика, чувени путник приписује иницијативу једног чудноватог система надмоћности принцу Аладину, који је у ствари само продужио традицију своје расе. Као што се зна, Аладин је наследник Хасана, сина Алијног који се, у средини VIII-ог века, користи нерелигијом у Азији, да себи створи Краљевину из Сирије, Туркестана и Ђебела. Хасан пристаде уз присталице исмаилске секте, која се труђаше да алегоричним начином објасни све прописе муслиманске религије, и да јавне религијозне обреде замени чисто философским веровањем. Као шеф ове доктрине, успео је, да за кратко време придобије велики број простих и искрених људи. Нападнут трупам султана Синђара, бранио се јуначки и успешно, али, бојећи се да најзад не подлегне у дугој борби против надмоћнијег противника, он прибеже лукавству и дође до мира. Служећи се, без сумње, оним истим средствима о којима говори Марко Поло, он наговори једног свог роба да, по цену свог живота, продре до места на коме је Синђар спавао, и забоду му један оштар мач чело главе. Разуме се већ, да је султан био пренеражен кад је устао и видео у каквој се опасности налазио. Тек на неколико дана по овом догађају, Хасан му посла писмо ове садржине:

„Мач који је нађен више главе, могао је бити забоден и у арса султанова, да се није водило рачуна о његовој личности.“

Ово писмо имало је успеха. По пријему истог, Синђар је одмах закључио мир са шефом Исмаилтана, чија је фамилија доцније владала у Сирији пуних 170 год.

Замак Алмонда, подигнут на граници Персије, на једном стрменитом брегу, и окружен дрвима, беше резиденција Хасана и његових последника.

Поданике Хасанове, стари писци називаху: Хајсисина-ма, Хашишини-ма, и Асасини-ма. Све ове речи само су различите форме једног истог израза, који је прешао и у наш језик у смислу означеног појма, који подсећа на крвава дела Исмаилћана. Ако се потражи етимологија ове речи, мора се претпоставити да је израз Хашишини латинска трансформација арапске речи Хашиши, која је означавала секту о којој говоримо. Помоћу једног препарата, који се називаше Хашиш, или Хашиша, присталице ове секте опијаху се и довољаху у стање слично рају, које обилуваше најчудноватијим и најлепшим халуцинацијама. Сви путници који су путовали по Истоку тврде, да су последице употребе Хашиша, који се добија од кудељног лишћа, много јаче од последица опијума.

Несумњиво је, да су и баште које описује Поло, према народном веровању, постојале само у машти младих људи, о-

пијених Хашишом, и одушевљених небесном срећом, коју им је обећавала њихова вера.

Хашишини, које нам извесни савремени историци предавају као фанатике без границе, дугују дакле своју жалосну славу слепој покорности с којом су извршивали наредбе својих поглавица, и хладнокрвности с којом су очекивали згодан тренутак за извршење својих крвавих мисија. Аладин беше скоро у непрекидним ратовима са муслиманским принчевима који владаху обалама Нила и каспијског мора, и које немилосрдно убијаше преко својих тајних изасланика. Мимо овога, он ступаше у погодбу са појединим султанима и емирима, и за новац убијаше њихове противнике. На овај начин, Исмаилћани убише огроман број принчева и великаша муслиманских. За време крсташке војне, верски фанатизам наоружао их је против Хришћана, и упутио у редове Крсташа. Конрад и маркиз де Монферат, беху убијени од њих. Ричард Лавово Срце и Филип Август, такође су били осуђени на смрт од стране Аладина, који је ишао толико далеко, да је двојицу својих људи послао чак у Париз с налогом. да убију Луја IX-ог, у времену када је овај припремао нов поход на света места. Захваљујући својој личној храбрости и својим врлинама, краљ је не само избегао досуђену му смртну казну, већ у исто доба и успео, да задобије пријатељство ових фанатика, који га по овом отпочеше сматрати за небесног заштитника. И сам њихов шеф, тражећи његово пријатељство, послао му је на поклон кристални прибор за шах, украшен златом.

У средини XIII-ог века, Исмаилтани беху нападнути, побеђени и расељени из своје земље од стране Могола и Египћана, тако да их после кратког времена сасвим нестaje из историје.

* * *

У исто време кад на Истоку виђамо читаву легију фанатика, који нису ништа друго до просто оруђе у рукама својих поглавица, заслепљених амбицијом, или мржњом према својим верским и политичким противницима, ми налазимо у Германији једну локалну установу, доста сличну организацији исмаилске секте по својој тајанствености и своме карактеру.

Основана, по одобрењу суверена у циљу утврђења и одбране јавног поретка, установна ова учинила је знатних услуга правди и човечанству у почетку свог постанка.

Тајни суд у Велстфалији, који суђаше и пресуђиваше тајно а своје пресуде извршиваше изненадно, чија правила, закони и поступци беху обвијени дубоком тамом, може се, несумњиво сматрати једном од најчудноватијих установа срећег века.

Не зна се ни данас тачно време у коме је ова страховита установа постала. Неки писци, међу којима и Минстер, приписују је иницијативу Карла Великог. Покоривши и покрестивши Саксонце монарх овај, веле они, створио је један тајни суд са задатком: да контролише и спречава повратак новопокрштених хришћанака паганизму.

Не постоје никакви позитивни докази, који би ишли у прилог овом објашњењу. Оно што је извесно, то је, да је у времену од деветог до тринаестог века владала страховита анархија на земљишту између Рајне и Весера. Да би овоме стали на пут, и спречили многобројне злочине о којима нико није водио рачуна, нити их кажњавао, енергичнији људи договорили се и створили једну моћну судску установу, која за кратко време стаде на пут варварским нередима, и поврати редовно стање у земљи. На жалост, доцнији рад ове установе био је у супротној противности са циљем њеног постанка.

У историји се први пут помињу тајни судови тек у XIV-ом веку под именом *Femgericht*, или *Vechmgericht*. Порекло речи *Fem* и *Rehm*, која је дала повода многобројним и славним научним дискусијама, остало је и до данас неизвесно. Већина мисли, да оне произлазе од латинске речи *Veni* (vae mihi), која значи: *тешко мени*. (malheur à moi).

Као што смо већ нагласили, надлежност тајних судова простирала се над целом Вестфалијом, па је често прелазила и ван њених граница.

Не знају се тачно сва места у којима су ови судови заседавали, али је ван сумње, да је најчувенији међу њима, који је служио за углед свима осталим, држао своје седнице под једном липом пред вратима Дортмундског замка. Овде се обично скупљашу шефови удружења.

Број судија у судовима није био ограничен, а на челу њиховом налазио се по један *тајни гроф*, који је одржавао везу са главном управом. Дужности његове биле су двојачке: јавне и тајне. Јавне седнице држале су се најмање три пута годишње и биле су увек објављиване на 14 дана унапред. Свако лице из грофовства, које је било позвано на суд, морало је позиву следовати и одговарати на постављена му питања.

Тајне судије (које савремени писци карактеришу људе врло озбиљне, часне и савесне), могли су бити само они, који су рођени на територији немачкој, у законитом браку, а нису, при том, припадали никаквом религиозном реду нити су одговорили пред судовима. Постављани су од стране тајног грофа, а по одобрењу суверена.

Примање нових чланова у друштво, било је увек праћено нарочитим формалностима. Појављујући се гологлав пред својим новим друговима, кандидат је морао клекнути и, међући два прста десне руке на свој мач и једно уже, положити заклетву: да ће се у свему управљати по законима и обичајима светог правосуђа, да се неће дати завести ни златом, ни сребром, ни драгим камењем; да ће интересе суда претпоставити „свему што сунце обасјава и киша оросива,“ и да ће их, најзад, бранити „против свега што је између неба и земље.“ Тек пошто је положио ову заклетву, кандидату је саопштаван тајни знак, помоћу кога су се чланови удружења међусобно познавали. Овај знак остао је и до данас непознат. Један од основних статуса удружења, осуђивао је на најстраховитију казну свога

члана, који би издао тајну реда. Зна се позитивно, да ова казна никад није примењена, нити је долазило до тога да се она изриче. Један једини тајни судија био је у XIV-ом веку оптужен због ове кривице, али се и он оправдао.

Као издаја, поред изложеног, сматрао се и сваки, па и најмањи поступак, којим би се рођаку или пријатељу ставило до знања, да је гоњен или осуђен од стране суда. Услед овога, опште неповерење беше завладало међу најближим сродницима и најинтимнијим пријатељима, тако да је, по тврђењу једног немачког писца, брат стрепио од брата.

Главне дужности тајних судија биле су у томе, да путују крз земљу, истражују злочинце и достављају их суду. Ако би кривци били на делу ухваћени, судије су имале право да им одмах изрекну казну. За састав једног тајног суда било је потребно најмање седам судија али их је понекад било и стотинама.

Ако би тројица тајних судија ухватили на делу злочинца, имали су права да га одмах осуде и досуђу казну над њим изврше. У случајима сумње, оптужени је обично позван пред суд. Позиви су морали бити чисто и јасно написани на пергаменту, и снабдевени са седам печата, који обично представљају човека са мачем у руци, или само мач, или ма какав други сличан знак. Ако се на суд позивао какав члан удружења, позив овај предавали су му двојица судија, а осталим личностима заклетви судски гласник. Обичан рок, у коме је позвани морао предстати суду, варирао је између три дана и шест недеља. Доцније је овај рок скраћен. Ко не би следовао првом судском позиву, осуђиван је био на новчану казну, затим му се слао други па и трећи позив.

Сами подаци о формалностима приликом тајног суђења веома су непотпуни. Оно што је позитивно, то је, да се у судском заседању, на председничком столу увек налажаше један *мач* у облику крста, као символ правде и једно *уже* као символ казне. Судије, са маскама на лицу, голим рукама и огртачима на плећима, не имађашу никаквог оружја.

И тужилац и оптужени имали су право, да пред суд изведу најмање до тридесет сведока. Оптужени могао се је бранити лично, или преко адвоката кога је са собом доводио. Сведоци, на које би се тужилац или оптужени позвали, морали су сведочити слободно, истинито и савесно. У случају да се оптужени није могао потпуно оправдати, тужилац је имао право да од председника суда захтева осуду, и овај је одређивао једног од судија да исту изрекне. Ако овај не би био потпуно убеђен о кривици оптуженог, он је у томе смислу полагао заклетву, и на тај начин ослобађао се поверене му мисије. Претрес је морао бити одложен у случајима ако би ово исто учиниле још три судије. Тешки злочини кажњавани су обично смрћу, а ова је казна увек извршивана вешалима.

Оптужени, који не би следовао ни трећем судском позиву, стављан је ван закона судском одлуком. Ова страховита

одлука лишаваше га свију права и избациваше из сваког хришћанског друштва; жена његова имала се у будуће сматрати као удова а деца као сирочад; тело његово било је остављено свима ваздушним и воденим животињама, али је, при свем овом, душа његова препоручивана Богу. На крају године и једног дана, све имање анатемисаног, ако се он за ово време не би пријавио суду, било је конфисковано у корист цара или краља. Ако се осуда тицала каквог принца, или града, или појединих удружења, она је собом повлачила и губутак части, власти и привелегија. Приликом изрицања осуде, председник је бацао на земљу уже које се налазило на његовом столу а судије су на исто плувале. Име осуђеног записивано је одмах у крваву књигу; осуда је остајала у тајности за све друге, изузев судије и тужиоца. У случајима, кад је оптужени био присутан пресуђењу, извршењу досуђене казне одмах се приступало. Посао овај повераван је увек најмлађем судији. Чланови удружења уживали су привелегију да буду обешени за седам стона више но обични људи.

Против пресуде тајног суда осуђени је, у осталом, имао право жалбе царском суду, или главном тајном суду који се скупљаше у Дортмунду, или господару земљишта на коме је живео, или непосредно самом цару. Има чак примера, да су се осуђени жалили и самом папи, и ако тајни судови нису имали никаквих веза са Римом. Вреди још поменути једно чудновато право осуђених. У случајима да су њихове жалбе биле одбачене, они су се још могли обратити цару с молбом: да им одложи извршење пресуде за *сто година*, или за *шест месеци* или само за *један дан*.

На позив царев, скупљали су се, обично једанпут годишње, главни чланови удружења било у Дортмунду, било у Арансбергу ради подношења извешћа о раду судова, пријема нових чланова и решавања о реформама које је обично цар предлагао, у жељи да ограничи све већу и већу моћ тајних установа.

(СВРШИТЕ СЕ)

КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕСТУПНИКА

(СВРШЕТАК)

Са таквим појимањем, које је, у осталом, скоро у опште примњено, иде упоредо и то, што лекари за сумануте у сваком преступнику гледају *духовно болесног* човека, који припада њиховој области а не судији. Ми нећемо ићи тако далеко као што *Кроне* жели, кога су искуства у вршењу казне навела да изјави: „Што законодавац и судија буду јаче схватили појам болесног расположења духовне радње, чиме је искључена слободна одредба воље, у толико ће се са више успеха уклонити из друштва велики број лица са духовним дефектом, која нису у стању да одоле искушењу повреде правног поретка, и тиме постају права беда за друштво и судију.“ Тако далеко ићи не допушта нам

за сад уско ограничена одредба закона и *отпор судија*, који се шта више често и сувише тешко дају уверити да постоје тешке психозе. А бојим се и тога, да том претресању не би било краја, кад бисмо хтели по таквом предлогу поступати.

Навођење спољних околности, под којима бива какав преступ, јасно је потврдило читав један број узрока престапа, међу којима нарочито помињем уплив *годишњих времена, привредног положаја, народних обичаја, порекла, старости и пола*. Из тога излази, да је преступ у првом реду *социјални* појав; свако време има преступе, које оно само производи. Али сваки не постаје преступник. Уз то без сумње долази још и *индивидуална* наклоност. То је право језгро Ломброзовог учења, и ако су знаци које је он навео лажни, или нису довољно доказани. Сваки је *преступи производ наклоности и васпитања, индивидуалног фактора с једне стране и социјалних односа с друге стране*.

Та тачка гледишта може нам послужити као упут при подели преступника, која се не може сасвим обићи из практичних разлога. Свако стварање група има нешто натегнуто; богатство природе буни се против уређења у једну шему. То се мора у напред поменути, да се не би рђаво разумело постављање различитих форама; оно треба да буде и не сме ништа више да буде него *унутник*, који треба да олакша да се човек тачно нађе у разноликости појава.

Подела са *психолошког гледишта* била би најбоља, кад би била у опште могућна. Али се за сад може рећи, да тај задатак још апсолутно неразрешив и води само фантастичким конструкцијама без икакве вредности. Више куриозности ради да поменемо *Краусову* поделу, коју је он изнео у свом делу *Психологија преступа*, где он преступнике дели овако: а) *снажни људи*: 1. необуздан, 2. холеричан, 3. страстан; б) *злоће*: 1. демонски, 2. сплеткаш, 3. лупеж и в) *слаботиње*: подлаци, подмукли, малодушни и т. д. То наравно није ништа друго него бесмислена психологија романа.

Фери разликује пет група: преступна суманутост, рођени преступници, преступници из стечене навике, пригодни преступници и страсни преступници. Тако Фери појима преступнике само у њиховом социјалном значају. Тако излази и код њега, а код Ломброза још више него код њега видно брисање границе између психичке белести и криминалности. Они, које је Ломброзо навео као примере *магоида* (полусуманути) сви су доиста били духовно болесни. Рођени преступник разликује се од преступника из стечене навике, што је овоме од младости урођен преступнички нагон, док се тај нагон код других још рано развија као последица физичких и социјалних рђавих стања и беззаштитности.

Олрих у свом делу *О подели преступника са нарочитог гледишта на разлику између пригодних преступника из навике* узима као полазну тачку своје поделе *преступничку вољу*, која одређује смер казне заштите друштва застрашавањем,

заптом и тиме што се преступници учине безопасним. Он разликује три главне групе, како је кад карактер воље слаб, средње (нормалне) јачине, или особите интензивности и упорности. По тешкоћи поступног оцењивања јачине воље, ја држим да је тај принцип незгодан и сувише субјективан.

Међународно криминалистичко удружење на свом Хајделбершком скупу 1897. разликовало је три групе:

1. тренутни (пригодни) преступници.
2. такви преступници, код којих се из дела и пређашњег живота даје видети, да је услед оскудне наклоности или васпитања, или услед потоњих упуцавања знатно ослабљена њихова способност да се покоре постојећим нормама, и код којих се појављује као основана опасност да код њих новчана казна, или крађа казна затвором, остаје без довољног дејства.

3. Преступници код којих се више не очекује да могу ући у законити, друштвени живот.

Тој подели служио је као једини упут правна сигурност, као што се види из непосредне везе поделе са казнама, које треба применити. И ја бих усвојио то груписање, само држим да би добро било да се оно још више рашчлани.

Моја подела обухвата ових седам група:

1. случајни преступници
2. преступници из афекта,
3. пригодни преступници,
4. промишљени »
5. поновни »
6. преступници из навике,
7. » од заната.

Случајни преступници јесу они, који из *немарљивости* долазе у сукоб са казним закоником. Незатворена врата, неопрезо бачена жигица, погрешка у писању каквог рецепта, непажљивост при вођњи, могу на оптуженичку клупу довести људе, поред све њихове пристојности и човечности. Често је штета огромно велика, као при сударима жељезничких возова. А ту не може бити ни речи о каквој *намери*, да се јавна безбедност изложи опасности.

То важи у многоме и за *преступника из афекта*, кога у третутку наступа занесе страсно узбуђење, те изгуби моћ размишљања. Ту је преступ, као што Олрих вели, изазван једино афектом, као типичан пример за то важи убиство, које муж изврши над женом, кад је затекне у браколому. Опширно признање нашао је мотив афекта у немачком казненом законнику при *неужној одбрани*. А нарочито ми важан изгледа значај страсног узбуђења при *арестуаци маса*.

Близак преступу из афекта, и ако се не разликује мањом јачином узбуђеног осећања јесте *пригодни преступи*. Постоји и пословица за то да необично повољна прилика прави лопове. За каквог сиромаша, који задржи за себе нађени новац, за гладнога који у пролажењу поред пекарнице узме један хлеб, — за њих је искушење неодрживо. У првом случају више иде не руку спољна околност да се изврши кривица, а у другом телесно рас-

положење. То су најлакши случаји у којима ће свакоме то дело изгледати у најблажој светлости. Сумњивије су радње, код којих прилика, која се случајно указује, даје повода, али само дело наводи човека да изведе из тога нарочиту слабост карактера; ту долазе многи преступници против моралности; ту долази лопов који опљачка отворену нађену касу. А ту треба рачунати и већину алкохолних иступа, код којих се афекат мора сматрати као нешто секундарно.

Свима досад поменутих сукобима са правним поретком, било је то заједничко што су они постали више из случаја, из каквог несретног заплета; то су само разне форме у којима се појављује оно, што међународно криминалистичко удружење зове *тренутни преступи*. Али се из даље поделе јасније види, да се међу таквим преступницима налазе и веома поштовани људи, које веома дубока провала одваја од лопова који опљачка касу.

Сасвим друкчије треба судити о преступу, који је извршен *промишљено*, где се претпоставља мирно, размишљено планирање; слободно од сваког наступа; схвата се и извршује се смер. Веома је велика разлика између онога, који задржи себи нађени новац, и онога који украде хлеб с једне стране и крађе с обијањем с друге стране, где се примењује сва интелигенција и употребљује најмодернија техника.

У појединим случајевима свакојако се бришу границе. Ако се указује нарочито примамљива прилика, ако је једну крађу случајно нарочито лако извести, то та радња, поред свега промишљања, губи нешто од своје тежине, и добија често карактер *непроауштене прилике*. Па и преступ извршен у свежем афекту приближује се по неки пут промишљеном преступу, кад је из спољних разлога било немогућно да се одмах реагира на наменену увреду или повреду части. *Узбуђење*, чија је јачина можда нешто попустила, траје и даље, и може тако накнадно довести до кривице, извршене промишљено. Наравно да је различна психолошка тежина између дела извршеног у свежем афекту и дела које је доцније извршено, поред све њихове унутрашње сродности.

Врло много опаснији су за правну сигурност сви они преступи, који се врше са размишљеном употребом свих могућих средстава, и опасност кад се злочинац користи спољним околностима према својим жељама, и кад се удружује с другима ради вршења престапа.

Осим тога има *понављања исте кривице* пошто се искусила *ранија* казна. Психосошки мора се то много шире схватити. Понављање престапа може бити и онда, кад између оба не стоји никаква казна. Али није довољно да једна индивидуа према једнаком искушењу, показује и једнаку малу способност отпора, него као понављање мора се узети и то кад преступи као што су крађа, утаја и превара, или као што су телесна повреда и увреда, потичу из једнаких психолошких мотива.

Не смемо да не поменемо, да *жене* показују већу наклоност за понављање престапа него људи. *Сакер*, у својој расприви *Поновљени престапи*, тражи узроке томе нешто у природи жениној, која се брже покоравља обичају и дуже тако остаје, а нешто у тешкоћи одржања. Први разлог мени изгледа мање важан него други. *L'homme peut braver l'opinion publique, la femme s'y doit soumettre*, наводи Сакер с правом. Један пут кажњена жена, много теже него човек налази нови положај и тако лакше пропада.

Док немачко казнено законодавство не узима у обзир раније казне, у колико се не тичу истога престапа, дотле криминална статистика означава као поново преступнике све *раније кажњене*. Само тако добијамо ми дубљи поглед на криминалну опасност по друштво од *преступника из навике*. Погрешило би се, кад би се замишљало, да у њему увек раде позитивне преступничке наклоности. Велики број једних преступника из навике, с којима сваки дан имају посла полицијски органи, — *скитнице*, јесу карактеристични примери преступништва из навике из претежно *негативних* особина. Неспособни за озбиљан рад, отупели према страху од казне, равнодушни према свему, скитају се они од места до места, гладни и жедни, дрхћући од зиме и знојећи се од врућине, спавајући час у каквој крчми, час у каквој рупи, и ипак се само врло мало од њих могу поново отргнути до раднога живота.

И међу осталим преступницима из навике претежу *негативне* особине, нарочито код оних, који су одрасли у преступничкој околини, без икаквог страха од казна, које срамоте човека, проводећи живот лено, алкаво у прљавштину. Њихова преступничка радљивост мења се према *прилици и потреби*. Покушаје да се подигну осујећава немогућност да даду отпора искушењима, која се у блату, у коме они живе, и сувише лако налазе.

Много је мањи број преступника са *позитивним криминалним појсудама*. И они се већином развијају врло лагано до онога што су; али кад су једанпут постали *специјалисте* одређене врсте, они су за друштво без спаса изгубљени. Они показују просечно више *интелигенције* него преступници из навике, којима је свака прилика згодна; они раде већином у великом стилу. Ту долазе међународни кесароши, који *раде* само приликом великих свечаности, при тркама и томе сличном, који раде термитом, електрицитетом и т. д.; то су лопови прве класе. За све њих преступ је *позив, занат*; они су у правом смислу те речи *непоправљиви*. Они одговарају заједно са једним малим делом преступника из навике, оној групи преступника, које је међународно криминалистичко удружење карактерисало да су то они „за које се не може више очекивати да ће ући у законити друштвени живот“.

Немачка статистика показује свакојачко да је број „непоправљивих“ врло много већи; у социјалном смислу у изгубљене без спаса могла би се узети од прилике

половина свих ухапшених; највећим делом то су преступници из навике, а само најмањи део ту је преступника од заната. Али то одвајање има *нешто више него само теоријски интерес*. Опасност за правну сигурност потиче код обојих из индивидуалног расположења; само што једна група подлеже више *неспособности* да у свету поштено живи, неспособности, која је много пута у вези са телесним и духовним недостатцима, а скоро увек са недовољним и рђавим васпитањем. А преступник од заната, баш због свога свесног смера, због своје радне снаге, своје радости због свог животног задатка, показиваће већи унутрашњи отпор према сваком покушају поправке.

Ова подела не мора бити са свим тачна и згодна, јер неће бити увек могућно, и при дужој индивидуалној студији, свакога тачно уврстити. А често се развија и једна форма из друге. Али после брижљивог претресања свих узрока једног престапа, и после довољног удубљења у карактер учиниоца, увек ће испасти за руком да се утврди, којој се групи он највише приближује.

Вредност тако мучног одвајања бедника од социјално опасних људи, не потиче из жеље за шематизирањем, него из упута на *будућност*, која са свим друкчију светлост добија према томе, да ли пред собом имамо случајног преступника или преступника од заната. А од тога зависи оно што је најважније — *метод борбе против престапа*.

Ашафенбург

ЛАНДСБЕРГ *)

Пре двадесет и седам година у Петрограду се одиграла трагедија, која је била од огромних последица по острво Сахалин. Сјајни гардиски-инжињерски официр Ландсберг, у очи женидбе своје са богатом невестом, у почетку сјајне и богате каријере, заклао је ради плачке зеленаша Власова и његову слушкињу.

Тај је догађај изазвао огромну сензацију, и име Ландсберга је протутњало кроза сву Русију. Још је већи ужас томе трагичном догађају придавало једно трагично *qui pro quo*.

Ландсберг је био каријерист. Био је врло скромнога стања, али он се упињао из све снаге, да служи у гарди, да би се истакао и стекао каријеру. Стари чиновник, који се занимао зајмодавством, Власов, показивао је особите симпатије према сиромашном официру, који се трудио да изађе на пут, и „снабдевао“ га је новцем. Власов је имао велики број меница Ландсбергових. Када је каријера била готово осигурана, и Ландсберг се већ верио са једном богатом и од добре куће девојком, Власов му је почео претити.

— А ја ти за свадбу спремам „изненађење.“ И то тако изненађење, да ти и не сумњаш.

Ландсберг се поплаши, да се Власов не спрема да му тражи исплату меница,

и да га не покаже као пропала човека, који се жени богатом девојком, да би се искобељао из новчане оскудице, у коју је запао, и реши се да добави менице од Власова. Он оде Власову, и пошто пошље стару слушкињу за квас, закоље старца ножем, затим серши и са служавком када се ова врати, и дигне своје менице, које су већ лежале одвојене у засебан свежањ.

У хартијама покојног Власова нашли су припремљено писмо к Ландсбергу, у коме му жели сваку срећу и шиљући му на свадбени дар уз писмо и све менице.

То је и било „изненађење“ с којим му је „претио“ с осмехом старчић. Осим тога у тестаменту написаном за сваки случај, Власов је сво своје имање завештао..... Ландсбергу.

Сав тај ужас десио се само због тога, што Ландсберг није разумео Власова, који је по старачкој навици волео да се изражава помало загонетно: — Хе, хе!... „Изненађење!“

И од сјајнога официра са богатом каријером у будућности, Ландсберг је постао робијаш с обријаном главом и многим годинама робије у будућности.

Када су Ландсберга ухапсили, њега су предупређивали:

— У вашем затвору, где ће те остати сами, лежи на столу револвер. Пун је... Зато пазите се... Знате...

Ландсберг је хладно одговорио:

— Немојте се узнемиравати. Ја се нећу убити.

И отишао је на робију. Пре 27 година Сахалинска колонија тек се почела образовати. Гомила Забајкалаца, невештих и беспомоћних, грчила се на станици Дује, једином тадашњем насељу на Сахалину, у малој долини међу литицама може бити у једној од најодвратнијих рупчага, које постоје на свету, и са страхом су гледали на непроходну тајгу, за коју им је препоручено, да је претворе у „расцветану колонију.“ И та гомила Забајкалаца стајала је пред Сахалином, као дете пред наострешеним медведом. Како прићи? Колонији су потребни путеви, а ти људи рођени и одрасли у Забајкалији, никад ни очима нису видели насипа, и ни појма нису имали, како се све то гради.

Сваки њихов корак доносио им је пораз. Они су по „својој памети“ подизали пристаниште, и њега је односила прва и најмања буре. Они су „по свој памети“ почели бушити тунел у брду Жонкер, без икакве спреме, без икаква знања, осем једног да се тунел копа једновремено с обе стране, и када се обе стране сретну, значи, да је тунел просечен. Људи су се ослепљавали раздувавајући фитиље, сакатили се при неумесним експлозијама, но обе стране које су копале, нису се сретале... Оне су се разишле на разне стране.

У тај критични моменат робијашки пароброд привози на Сахалин инжињера.

Све што је учињено на Сахалину паметнога и разложнога у погледу путова, организације насеља, учињено је Ландсбергом. И Бог зна каква би судбина постигла сахалинску колонију, да се у Петрограду

*) Из Сахалина од В. М. Дорошевича

није догодила трагедија, изазвана двосмисленом претњом зајмодавчевом.

Ако видите управника казамата, да попевши се на брдо, хвалисаво вади из џепа малени барометар, и са изгледом зналца стане по притиску ваздуха одређивати висину брега, то знајте да је научио од Ландсберга. Све на околу, то су његови ученици. Сва знања, која су била потребна за борбу са непроходном тајгом, донео је он. Ученици по неки пут, нису хтели да слушају „свога учитеља робијаша,“ радили су на своју руку,“ и заплетали се. Споменици тога рада на своју руку остала су насеља утонула у блато, тунели порушени, путеви по којима док се пређе осам врста треба путовати три и по часа.

Све што се радило на своју руку, морало се бацати, напуштати враћајући се ка плановима Ландсберга. Послови, које је предузимао Ландсберг на Сахалину, показују у њему ум један не од обичних, велико знање и човека талентиранога.

Ландсберг је још одмах првога момента обратио на се нарочиту пажњу. Чак је на Сахалин продрла вест о знаменитом претресу, и забајкалци су били силно заинтересовани „доскорашњим сјајним петроградским официром, који се кретао у вишем друштву.“

Светски образовани, умни, а још боље хитри каријерист по природи, Ландсберг се одмах издигао у сред свега што га је окружавало.

— Знате, — причају посматраоци, који су у та времена долазили на Сахалин, деси се, долазиш у Дује. Природно на пристаништу стоје сви чиновници. И одмах на први поглед, најуреднији међу њима је Ландсберг. Познаш тицу по лету.

Но најглавније је то, што је био инжињерац. Он им је саградио пристаниште, које се није рушило, које како, но ипак добро, поправио им је тунел, и ставио их је у могућност, да могу послати у Петроград телеграм о отварању тунела, по коме нико не пролази, никоме не треба, и једино се бегунци у њему крију.

Ландсберг је одмах прозван на Сахалин „господином“, од осталих робијаша. Он је правио распоред рада, командовао партијама радника, постао је у ствари чиновник, и говорили су му „ви“ — по част ретка на Сахалину.

Не знам какве је све казне морао подносити Ландсберг на Сахалину, о томе повести са њиме говор било је непријатно, но знам да је преживео тешке моменте.

Ево један случај. Сахалински чиновник К. бунио се против привилегија Ландсбергових. — Ја ћу му дати „привилегију!“ — узвикивао је често овај чиновник, и то му је постала фикс-идеја.

Једном он затекне Ландсберга у кабинету једног од чиновника. Он је то и чекао:

— Шта? Како? Седети у присуству старешине? Робијаш? У оков! Недељу дана у ћелију!

С друге стране и робијаше је љутила неправда.

Робијашница је мрзела „господина,“ „белорукића.“ И Ландсберг је морао добро да отвори очи, при најмањој сумњи,

да он држи управу страну, они би га убили.

Но и ту му је помогла његова хитрина. Он је умео лепо и с нашим и с вашим.

Једном, хтели су робијаша да убију једног чиновника, кога су сви мрзели. Решили су да га убију на раду, и наредили су Ландсбергу да га доведе на заседу, Ландсберг се нашао у незгодном положају.

Довести га — глава у опасности. Непослушати, — тако исто.

Ландсберг се досети. Он поведе чиновника у заседу, но на путу, још далеко од заседе, кола се „случајно“ слома, и Ландсберг убеди чиновника:

Пешице не могу стићи на време на посао, зато је боље да се врате натраг.

И тако је и чиновник био спасен и робијашница послушана. Јер он га, човек, повео; а што су се кола сломила, зар је он крив.

А идућег дана, он је већ удесио да се завереници разделе на разне послове, и о заседа није више могло бити ни говора.

Одробијавши свој рок. Ландсберг изађе на насеље, и отвори дућанчић у коме се продавало све: хармонике, цигаре, туткала, бичаљи и конопља.

То је нека нарочита вештина умети се наћи увек и у сваком положају. Сјајни гардиски официр, претворивши се у маленог дућанчију, показао се и ту одличан. Он је удесио посао одлично, и његова је радња расла, из дана у дан, и он је све више и више ступао у везу са трговачким фирмама.

И кад сам ја пре две године отишао ка Карлу Христифовићу, Ландсбергу, — на катарци, крај његове чисте и ујутне кућице, лепршала се застава паробродског друштва. Он је представник једног богатог осигуравајућег друштва, сопственик контоара транспортног друштва и агент паробродског друштва.

Његов је дућанчић постао цео магацин, у коме тргују помоћници, а он само надгледа.

За цигаром дувана, он је разговарао са мном о удружењу за експлоатисање угљених мајдана, и о компанији за риболов — двама веома замашним предузећима.

Ландсберг је свршио са насељеништвом. Он је сада грађанин града Владивостока, путује с времена на време ван граница, у Јапан, — могао би ако би хтео да се врати у Русију, но он живи на Сахалину у веома ујутној кућици, с чијих се прозора виде казамати....

Ожењен је веома красном женицом, бабицом, која је дошла на Сахалин по служби.

И тешко је наћи нежнији брачни пар. Бог зна, да ли би он, да је остао у Русији, нашао ту породичну срећу, какву је нашао на Сахалину.

Тако је чудно погледати на то — двоје.

Чисто као два друга, чврсто прикопчана, један уз другог, који се спасавају после бродолома.

II.

У кајути пароброда „Јарослав,“ било је живо и пуно дуванског дима. Пароброд

је приспео ноћу, и сада раним јутром, кајута је била препуна разних чиновника, који су дошли да приме довозене осуђенике. Цела збирка гогољевих типова! Капетан ме је редом упознавао са свима. И када је ред дошао, до човека који је седео за столом и нешто веома живо причао, рекао је.

— Карл Христифовић, Ландсберг.

У пруженој ми руци ја сам осетио сагнут мали прст. И тај је додир дејствовао на мене, као удар електричне струје.

Тај мали прст, био је један доказ против Ландсберга, он га је посекао кољући Власова.

— Ја се веома радујем, да се упознам са вама. Губернатор ми је говорио да сте му ви послали депешу.

— Он је говорио веома пријатним гласом, у ком је звучала љубазност.

Висок, леп и виђен господин, с брковима и проседом косом, али младим лицем. Ландсбергу је сада по свој прилици око педесет година, али по изгледу не би се рекло. Он је сачувао младо лице, и чисто момачку фигуру. Кад говори, увек је то пропраћено са најљубазнијим осмехом.

Но када смо, стискајући један другом руке, погледали се у очи, мени се чинило, да сам се дохватио до стене.

Смеје ли се он или прича што тешко по њега, оживљено је његово лице или не, код њега се мења само лице. Сиве и светле очи остају увек једне исте хладне, мирне и сталне. И ви се не можете отрести осећања, да су очи његове биле у свакој прилици такве.

— Тежак поглед, — примећују обично и чиновници, када год се поведе реч о Ландсбергу.

— Погледајте му само очи! — с пакосћу веле обично робијаша и насељеници који и не воле Ландсберга, — гледате те, чисто као да ти и ниси човек за њега.

Пароброд је довео Ландсбергу колаче и деликатесе за дућан, и он је то паковао вешто, шалећи се с чиновницима веома љубазно, као да то спрема дарове за свој имен дан. Тако је необичан утисак остављао тај трговац са својим елегантним и лепим покретима.

Поздравивши се са свима, он је сео у своја сопствена кола наредивши кочијашу:

— Терај!

— Куда заповедате господине, упита кочијаш, један од насељеника.

— Кући!

Ландсберг се још једаред поклати свима са најљубазнијим осмехом, довикујући окружном начелнику.

— А ја вас чекам до вече.

Добили смо нове ноте, и жена ће нам свирати на клавиру.

И екипаж крену.

— А кочијаш му је тако исто као и он, осуђен, за убиство с пљачком! — добаци им окружни начелник. Видићете браде, ви, код нас још много чудних ствари.

Ландсберг је сачувао свој сјани и чисти француски језик, и дави се као и сви сахалинци на речи „робија.“

— Када сам ја био још раденик! — каже он, — црвенећи и спуштајући очи.

Говорећи заједно, ми нисмо никад Сахалин другојачије звали већ:

— То острво.

Ландсберг је за 27 година робијашког и насељеничког живота, сачувао неповређене своје покрете из салона из великог света, но има нешто робијашко у оној журби, са којом он скида капу с главе, када чује изненада:

— Здравствуј те!

То је особит начин скидања капа, и стиче се само на робији. Из хиљаду људи ви ћете одмах познати Сахалинца, по начину на који скида капу. Чисто, боји се човек, да ће му сад пљунути по глави, што није одмах скинуо капу пред влашћу. То је нешто инстинктивно, што остаје за цео живот.

И по том начину човек види, да ни Ландсберг није лако прошао на робији. Било је значи таквих сукоба.

Томе човеку, с чијих се прозора виде зидине казаматске, тешка је свака успомена, на своје „раденичко“ доба.

Када се он у разговору дотакне те теме, он је узбуђен, тешко дише а лице му је пуно злобе.

А када он говори о робијашима, ви осећате у тону његова гласа, толико презрења и мржње. Он говори о њима, чисто као о животињама.

С тим неваљалицама не треба тако поступати, њих су распустили сада.

И робијашница са своје стране презире и мрзи Ландсберга и измишља на његов рачун многе страшне и гнусне легенде.

Чиновници се друже са њиме, он је један од најинтересантнијих, најбогатијих и благодарећи својим познанствима један од најуплививијих људи на Сахалину; — но у разговору о Ландсбергу они се индигирају.“

— Но гледајте га, молим вас, како је спокојан! Просто као да није он то учинио, него неко други!

Да л је то тако? Једном се мени учинило, да је затреперило нешто у гласу тога човека, „који се не сећа више прошлости.“

Сви зидови ујутног и раскошног стана Ландсберговог окићени су извешаним сликама деце Ландсбергове, која су помрла од дифтерије и шарлаха. Баш је о њима и текла реч.

— И, помислите молим вас, никад пре тога није на овом острву било дифтерије. Добровољно дошла донели су. Деца се поразболевала и помрла су сва. Сва као да је нека казна.

И изуштивши ту реч, Ландсберг се зауставио, поцрвевши као скерлет, сагнуо је главу, тако да је неколико минута трајало ћутање.

То су били неколико од најтежких тренутака у мом животу.

— Шта сам ја то заборавио? А! Хајмо да пијемо чај! — савладавши себе „весело“ продужи Ландсберг, и ми одосмо у трпезарију, где нас је лакеј један од на-

сељеника у фраку и белим рукавицама служио за столом.

То је био једини случај, када је „нешто“ чисто се подигло са дна душе тога човека. А често је он стављао саговорника у незгодан положај.

То је онда, када је он говорио о „распуштености... раденика.“

— Овде, на овом острву, Бог зна шта се ради. Убиства ради пљачке сваки дан. Убиства ради пљачке, и они се још с том господом снебивају!

— Ево на шта треба обратити пажњу! — говорио ми је другом једном приликом Ландсберг, — с тако узбуђеним лицем, како га никад до тада нисам видео, — ево на шта, на доживотну казну. Казните човека како хоћете, но томе мора неки крај бити. Отрпео човек све што му припада, и свршите с тим, вратите му сва прааа, која је имао. Не одузимајте му их на цео живот. Зар је дужан зрео, већ у годинама човек, да испашта оно што је учинио некада деран?

И у току гласа његовог осећа се тако презрење к дерану, који је учинио „глупост.“

Ја сам гледао на чудно узбуђеног Ландсберга и мислио.

— Но, значи то је „други“ који је „оно“ учинио.

Такав је тај „знаменити“ човек.

Да се није десило пре 27 година оно трагично *qui pro quo*, ко зна шта би био сада Карл Христифоровић Ландсберг.

Кад је човек и на Сахалину умео изаћи у „људе.“

ЗЛОЧИНАЧКЕ МАЈСТОРИЈЕ

(СВРШЕТАК)

Ма да све ово може изгледати и као невероватно, али је ипак факат, да у Паризу постоји друштво, које је себи ставило у дужност да „народно песништво“ води као праву трговину. У том је циљу покренуло и новине, у којима је на најбестидније начине нападало на велика финансијска предузећа и угледне берзанске краљеве све дотле, док му ови нису запушили уста којом новчаницом од хиљаду франака. Даље, у „моментаним новчаним неприликама“ обрађали су се појединим трговачким фирмама, под претњом да ће њихова имена износити у протесте грађанства због рђаве робе. Рубрика њиховог органа „Различности“ имала је поглавито циљ у томе, да изнесе извесан скандал и прећуги имена; по том се таква — белешка обележи црвеним плајвазом и пошаље заинтересованим лицима, одреди се цена, и од одговора зависи објављивање имена. К томе долазе још сјајно похваласање и уздизање у небеса извесних лених или непоштених трговаца, наравно по добру цену.

Народног певача можете свуда наћи; њему су очи и уши отворене, тражи сваку дату прилику да што види и чује, па то добро искористи. Осмехне ли му се срећа, да у каквој коцкарници ухвати коцкара,

који се служи непоштеним средствима у игри, он му прети да ће га издати, ако овај не подели с њиме добит.

„Грци“ (овако називају Французи те злосретнике) су назвали ову врсту изнуђача именом „пијавица.“ Како пак полиција не трпи тајне коцкарнице, „пијавица“ пристаје за добру награду за дискрецију, и има отуда умерену пензију.

У јавним баштама и шеталиштима у Паризу, можете наћи женску децу, која су једва пошла у школу, и родитељи их упућују на извесну стару господу, која су позната као љубитељи „зеленог воћа.“ Та деца допусте испрва да им се старци добро приближе и да их помилују, за тим почну плакати и врискати. Старац тиска у руку девојчици новаца и жури се да побегне, не би ли утекао од оближњег жандарма. Ако не буде овакав случај испао за руком и заводник „невиности“ покаже се тврдоглав, пресреће га мати девојчета са сличном сценом, па ако и то не помогне, појављује се на један пут тугор детињи, представља се као полицијски инспектор, и то ретко кад да нема дејства.

Нарочиту пажњу обрађају певачи на индивидуе, које су одане противприродним страстима, на содомисте и приврженике лезбиске љубави.

Ноћу непосећене и тамне стазе на јавним шеталиштима, омиљена су места за проституцију мушкога рода, те за то изнуђачи бодрим оком прате и стражаре по њима. Чим приметите, да се какав по наклоностима једнак пар изгубио у коју мрачну алеју, изнуђач потрчи за њима и издавајући се за тајног полицајца, притвара их у име закона. Наравно да пуна шака новаца разрешава љубавни пар од притвора.

Да не бисмо продужавали са примерима, из којих би се видело, како се виским средствима служе изнуђачи противу последњих поменутих бедника, напоменућемо само, да у Паризу треба странац добро да се чува. Паризлија по себи није предусретљив. Нађу ли се индивидуе, које задивљују својом услужношћу и предавношћу према странцима, може се сигурно знати, да су изнуђачи.

III.

Лопови у трговинама.

Сваки криминалиста има безброј пута прилике да се увери о истинитости изреке: „Околности чине лопове!“ Има лопова од рођења, то се не да спорити; али други постају лоповима услед стицаја згодних околности, исто тако, као што професионални лопови умеју да створе тај згодни стицај околности. Најбољи доказ за ову чињеницу дају подаци, из којих се види, да се по трговинама изврши највише крађа у месецу децембру, дакле у време, када се због божићних празника и иначе посећене трговине препућују публиком. Како званична полиција, тако исто у децембру месецу особиту пажњу обрађају на лопове по трговинама и приватни детективи, које готово свака већа трговачка кућа држи ради своје имо-

вне безбедности. Сва пажња продавца упућена је на захтеве купаца, а то је тада жива згода за лопове.

Баш је међу тима лоповима по трговинама, необично велики број лопова, који постају из стицаја околности. Пред суд је долазило много случајева, где су особе из врло отмених и материјално осигураних фамилија постајале лоповима, често крадући предмете без икакве вредности само из разлога, што су им продавци окренули леђа.

Клептоманију су много обрађивали и објашњавали психијатри, али никако нису могли потпуно да објасне природу те болести. Овде не можемо да говоримо о разним врстама тих лопова, који постају стицајем околности, већ ћемо говорити о лоповима, који ступају у трговине само с том намером, да што год украду.

Њихова је мајсторија готово увек једна и иста, а врло проста. Они траже од трговца да им износи на углед робу све дотле, док се не изнесе толико, да продавац не може да запамти и прегледа сваку ствар појединце; за тим затраже од газде, да им изнесе неку ствар, за чије доношење треба овај да им окрене леђа мало подуже, и у то време нестане са тезге по неки предмет. За крађе те врсте веома погодно служе хавелоци код мушких лица и дугачки горњи капути и огртачи код женских.

Купци са таквим оделом, изазивају особиту пажњу како од стране продавца, тако и од стране детектива. Интересан се случај десио у једној берлинској радњи пре неколико недеља. Један врло угледан господин ушао је у ту радњу, и случајно је сачувао се да подигне неки предмет, који је пао са тезге; имајући на себи дугачки хавелок, трговкињи паде то врло сумњиво, и обеди га одмах за покушај крађе. — Пређе је било као стално обедење таква врста одеће за ту врсту лопова, и трговци су имали чак и уговорене знаке са својом послугом противу оваквих муштерија.

Наравно да се лопови не задржавају на томе, да им само одећа служи за скривалиште крађених ствари. У дрезданском полицијском музеуму налази се један свежањ, у облику пакета, везан и на подлози има картон, који је у вези са једним пером и служи као каква клопка. Лопов је носио тај свежањ под мишком, и кад му је дошла згодна прилика, њему је лако било да скриве покрађу под поклопац, од куда није могла лако испати.

У једној бреславској трговини, пре извеснога времена, ухваћен је један лопов, који је плен бацао у свој цилиндер, који је држао у руци, па га за тим пуног места на главу. Наравно да је тим лоповима најлакше у јувелирским радњама, где врло мали предмети по запремини, представљају врло велике вредности. У Бечу је скоро притворена једна крађивица, која је имала обичај, да спушта бриљантско прстење у своју ручну кесицу.

Крађивице по трговинама имају обично велике „шлицеве“ на својим хаљинама, и у њих обично скривају свој плен.

Код једне такве крађивице нашли су у доњој сукњи пришивен читав низ кука, на које је кроз један отвор горње сукње просто вешала украдене предмете. Вредне су пажње и крађивице, којима кишобрани и сунцобрани служе за скривалиште покрађе. Кишобран је обично полуотворен и може довољно да прими у своје шупљине; а да се услед тежине покрадених предмета не би отворио широм, обично су жице привезане за дршку.

Лоповима по књижарама омиљена је мајсторија, да уђу у радњу са каквим пакетом у руди и спуштају га на ону групу књига, која им је потребна са своје вредности. Кад полазе из радње, они узимају свој пакет, али дохвате уз њега и неколико књига, па спокојно излазе напоље. Баш у књижарама има честих случајева крађе, како од стране лопова из стицаја околности, тако и од стране клептомана, пошто ту долазе најчешће лица, која имају страст за разним скупљањима и прибирањима реткости. Нарочито је чести случај са прикупљачима старог оружја, марака и т. д.

Наравно, да лопови ове врсте предузимају лакше операције и у двоје, и то обично као муж и жена. Докле жени показују трговци разну робу, дотле се муж шета по трговини, па ако му не пође за руком да сам што смакне, он скреће пажњу продавцима на другу страну и даје прилике својој „жени“, да слободно „ради.“

Пре мало дана десио се у Берлину случај, где је муж био купац, а жена је шетала по трговини и разгледала робу. У том јој на један пут би зло, симулирала је несвестицу, док се „драги муж“ цинично шалио: „неће баш тако зло бити, да наступи смрт,“ остављајући, да други помогну болесници, и тражио је, да му се даље показује роба. Тако је пажња трговца и персонала била подељена, и кад је „брачни пар“ изашао из радње нашло се много мањка у роби.

Није био редак случај, да су у трговину ушле две крађивице и захтевале од трговца у исти мах једну исту робу. Трговац покуша да услужи прво једну муштерију, али се за то друга наљути, па се посвађа са првом и по том излази једна из радње. Трговац и послуга испраћају ову до врата и не могу довољно да јој се наизвињавају, док у то време заостала муштерија добро искористи ту забуну.

Д. В. Бакић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања

I.

„Да ли важе и даље наређења §. 405. грађ. суд. поступка, која говоре о наименовању стараца при забранама, кад је измена и допунама §. 466, б. истог закона, питање о наименовању стараца при попису, другачије регулисано?“

— На ово питање одговарамо:

Наређења §. 405. поменутога закона, важе у свему и данас, кад год је случај стављања забрана преко суда.

У свима тим случајевима, стараца одређује — именује сам поверилац, а ако он то не учини, или не хтедне ствари сам примити на чување, предају се дужнику.

Већ је другачије у случајевима §. 466. б, који говори о пописима, које врше саме полицијске власти, извршујући разне пресуде или решења, као извршне власти, и кад није у питању забрана.

У тим случајевима, по измени §. 466. б. од 26. јануара 1901 год. стараца именују поверилац и дужник заједнички, а ако они не би то учинили, или се у опште не би сложили око избора овога, онда га бира сама извршна власт онако, како бира процениоце.

Треба, дакле, правити разлику између стараца по забранама, и оних, који се одређују за пописе у смислу §. 466. б. грађ. суд. пост.

II.

Суд општине добровишке, актом својим од 16. октобра ове год. Бр. 376., учинио је извесна питања, на која му одговарамо:

1. Суд општине тегошничке, треба да састави нарочити распоред општинског приреза за оне грађане, који су се одвојили и прешли у невообразовану општину добровишку, за она 4 месеца, колико су у саставу њеном били, па у колико није наплаћен, да се тражи наплата преко те општине;

2. Општина добровишка треба да састави свој буџет за време од кад је почела дејствовати, а кад јој се одобри прирез, онда и распоред приреза за то исто време;

3. Сав свој капитал, који је општина добровишка унела у заједницу са општином тегошничком, има права да тражи натраг, а исто тако има права и на одговарајући део приноса, добивеног за време заједнице, као год што има права и на остале покретне ствари, које су набављене из заједничког буџета.

Ако општина тегошничка не би драговољно пристала да ово да, нека се тражи интервенција власти, па ако и она не би успела да на леп начин склони општину тегошничку на равнање, онда би се морало прибећи судској помоћи.

Све је, у осталом, ово требало регулисати још пре одвајања, у смислу наређења закона о општинама.

III.

Један средњи писар пита:

„Овамо, у ослобођеним крајевима, има и таквих дужника, који су се задужили пре, него што је ослобођење и учињено дакле за време важности турских закона.“

Од њих неки су и у времену задужења били земљоделци а сада су то, а неки су, опет, онда били трговци а сада су земљоделци.

На плаћање својих дугова осуђени су од кад постоје наше власти.

Кад се приступило извршењу, сви се бране земљоделством и благодејањем, које земљоделцима даје §. 471. грађ. суд. поступка, а приватни опет поверници тврде, да се ово благодејање не може однети на задужења, учињена за време владавине Турске.

Како само питање није јасно, то се моли уредништво, да по овоме изволи изнети своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

Ово питање било је предмет оцене виших административних власти, и схваћено са свим другачије од гледишта, које ми имамо на ту ствар.

Тако, расписом г. Министра унутрашњих дела, од 12. децембра 1884 год. П.№ 13231 објашњено је, да сви они, који су се задужили Турцима или коме другоме пре заузећа неослобођених крајева, плаћају дуг целим својим имањем, без обзира на то што су земљоделци, јер се, вели, на њих не односи благодетење предвиђено §. 471. грађ. суд. поступка.

Овако вели поменути распис Министров, али ми налазимо, да он не би могао да издржи разложну критику, јер је, по нашем схватању §. 471. грађ. суд. пост. донесен у намери, да закони земљоделца од пропасти, без обзира на то, у коме је положају он учинио задужење, иначе без тога се не би дао разумети као економско-политичка мера, и другачијим схватањем била би отворена врата земљорадничком пролетаријату.

Овакако потребно је настојавати, да ови случајеви дођу на оцену нашим судовима или вишим административним властима у ма коме облику, те да се сада чује њихово мишљење.

IV.

«По закону о риболову, забрањено је ловити рибу за време, за које се она игра, које је прописано правиликом за извршење закона, а забрањено је ловити и ону рибу, која не би имала прописану величину.

Ова забрана важи, наравно, и за пограничне реке: Дунав, Саву и Дрину.

Оваква одредба законска била би разумљива, кад би се и од стране других прибрежних држава вршиле овакве исте мере, али како се то не чини, то наши рибари са пуно разлога протестују против строгих мера, од стране наших власти.

Шта се може учинити, да се наши рибари изједначе са страним — суседним земљама?»

— На ово питање одговарамо:

Још 1900 год. расправљено је ово питање за горњи Дунав, Саву и Дрину.

Треба наћи акта из те године, која се налазе баш у томе начелству, у коме сте ви службеник, што постављате ово питање, и онда ћете знати шта треба да радите.

Не нађете ли та акта, онда приберите доказе, да рибари суседних држава не воде рачуна о времену лова и величини риба, и да се то, наравно, пропушта и од њихових власти и гледа кроз прсте, па све то нека се достави г. Министру народне привреде, који има права, по чл. 22. закона, да обустави све мере, предвиђене законом, кад се оне не врше и од суседних држава, а тичу се граничних река.

V.

Суд општине Г. б. реке, актом својим од 27. ов. м-ца Бр. 1806, пита:

«У овој општини извршена је понова класификација земљишта 1891 год., услед много оштећеног плаћања пореза на земљишта, и комисија, која је радила на томе, нашла је код многих сопственика сувише рђаву земљу — го камен и крш, па је ову као слабо и неупотребљиво земљиште са свим ослободила даљег плаћања пореза. А ово земљиште људи по ну-

жди уживају и обделавају и данас, јер немају боље, али их у томе узнемиравају шумске управе и шумари, наводећи, да на овакова земљишта, на која не плаћају порез, немају права уживања по закону о шумама, те је ово и дало повода ово општин. суду, те је у почетку ове године упутио уредништву Полиц. Гласника једно питање о томе: кад се једној пореској глави мора на основу §. 471 грађ. суд. пост. да остави за уживање пет дана ораће земље, рачунали му се у то земљиште и оно, које је од плаћања пореза ослобођено, и на ово питање, добивен је одговор, да се рачуна и ослобођена земља па макар и сви пет дана били ослобођени. Међутим, сада настаје друго питање где се две законске одредбе које једна са другом, а то је што се по грађанском судском поступку оставља пореској глави за уживање и ослобођено земљиште од плаћања пореза, а по шумском закону му се то земљиште од стране шумске управе и шумара одузима, и онда му се крпе они пет дана ораће земље, што су му остали за уживање, зашто се учтиво моли уредништву Полиц. Гласника да одговори, да ли су у праву шумари и шумске управе, да овакова ослобођена земљишта од плаћања пореза одузимају од појединих сопственика, и од права их уживања одбијати, а тиме им одузимати оно благодетење, које им је остављено на уживање, или су у праву сопственици, да таква земљишта имају права уживати без ичијег узнемиравања.»

— На ово питање одговарамо:

Закон о шумама не стоји у колизији са законом о поступку судском у грађанским парницама, као што то суд у предњем питању вели.

Сва ова земљишта, која се као приватна својина по јавним исправама, налазе у државним шумама, остају и даље својина оних, чија су, без обзира на то, да ли су од пореза ослобођена или не.

Ова, околност, управо ни у ком случају не утиче на право својине, ако се оно иначе утврђује.

Дакле, ако држава хоће да петисне приватне из области државних шума, она може то плаће да експроприше у смислу чл. 11. закона о шумама, а никако га не може отети, нити она то хоће да чини.

У овој години се, у осталом, врши ограничавање шума у смислу чл. 9-ог, закона о шумама, па је то прилика, да сваки утврди својину шумског земљишта.

Ако се од стране шумских управа чине сметње у уживању само по томе основу, што су извесна земљишта ослобођена плаћања пореза, онда је то грешка, а ако се то чини по ком другом основу, н. пр. што дотични ничим не утврђују својину, онда је то друга ствар.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Милана Стевановића, месарског радника, окривљеног због крађе, тражи квартал палилулски Управе гр. Београда, актом Бр. 12792 Милан има око 26 година, омален је и црномањаст. Пронађеног треба спровести поменутом кварту или Управи града Београда с позивом на Бр. 42107.

Драгутин, син Цветка Кулашевића, из Власотинаца, отумарао је од куће без знања свога оца. Он је стар 16 год., стаса средњег, лица плавог, очију плавих, наспрам десног ока има ожиљак од ране. Од одела има на себи панталоне од плавог шајка, капут од сивог шајка, на ногама пресне опанке, а на глави нову плаву шајкачу. — Драгутин треба пронаћи и спровести начел. окр. врањског с позивом на Бр. 17007 или Управи града Београда с позивом на Бр. 40329.

ПОТЕРЕ

Петар Грујић звани „Кајда“, из Белина, среза посавотамнавског, за кога је истрагом несумњиво утврђено да је јатаковао хајдуку Илију Вујановићу, и овога навео да опљачка Драгића Војића, из Јаловника истог среза, — побегло је од своје куће и сада се не зна где је. Бегунац има 40 година, стаса је високог и танког, очију зелених, бркова ретких, и риђих, крезав је, у говору замуцкује. Начелник истог среза денешом Бр. 12170 моли све полициске власти а општинским препоручује, да Петра у својим домаћацима најживље потраже и у случају проналаска њему под сигурном стражом спроведу УБр. 42420-

Бождара Сотировића, берберског помоћника, тражи квартал варошки због извршене крађе. Он је стар 21—22 год., средњег раста, плав, ђосав, пул у лицу, од одела имао је на себи: црн капут, беличасте панталоне, црну малу машну и црне ципеле. — Позивају се све полиц. власти да Бождара живо потраже и у случају проналаска спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 41849,

Стевана Словића, из Чајетине тражи тамошњи ср. начелник због кријумчарења дувана. Он је стар 20 година, мали, плав, голобрад, у белим панталонама. — Позивају се све полиц. власти да Стевана потраже и у случају проналаска спроведу начел. ср. у Чајетину с позивом на Бр. 16732 или Управи града Београда с позивом на Бр. 41772.

Бакрач, запремине 25—26 литара украо је непознато лице 21. тек. м-ца из дворишта Јакова Јоцића, олд. — Позивају се све полиц. власти да бакрач и крадљивца потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на Бр. 40842.

Алекса Матејић, тежак из Сирдања, решењем пиротског Првост. суда од 22. априла 1904. год. Бр. 4448, стављен је под суд за дело из тач. 1. §. 150, казн. зак., но он је одмах по учињеном делу незнано где побегло. Он је стар 16—17. год., стаса омаленог, очију граорастих, косе црне, лица округлог, уста умерених; поред српског говори влашки, а по мало и јеврејски. — Позивају се све полиц. власти, да Алексу потраже и у случају проналаска спроведу Пиротском Првост. суду с позивом на Бр. 15696. или Управи града Београда с позивом на Бр. 41132.

Непознати лопов, 8. новем. ове год. око 5 час. по подне, увукао се у кућу Фанике Смолк, удове олд. и из отвореног ормана украо 12. ком. белих креветских чаршави и још неке ситне ствари — све у вредности до 50 дин. На чаршавима је латинским словима фулом извезено име «Фани.» — Позивају се све полиц. власти, да за лоповима и покрађом предузму

Трагање и у случају проналаска спроведу Управи града Београда, с позивом на Бр. 40211.

Непознати допов, 23. нов. тек. год. између 6 $\frac{1}{2}$ и 7 час. у вече, украо је Д-р Станоју Миливојевићу, из чекаонице беогр. железн. станице један кожни ручни куфер са овим стварима у њему: 7 ком. кљешта за вађење зуба фирме „Brosch“ из Граца, три ножа, два затупаста и један шницаст, две анатомске пилете, и једне анатомске маказе, једно огледало за прегледање очију фирме „Morthon“, једна луна величине поладнарке, једна женска фотографија, једна поништена меница у 400 кр. са његовим акцентом, четири чисте кошуље, троје чисте гаће и 6 пари куповних чарапа, две прљаве кошуље, једне прљаве гаће и 5 ценних марама са монограмом „С. М.“ једне панталоне франц. кроја, од плаве чохе прављене код Симића и брата у Београду; један боо преник са плавим пегама, седефским дугмадима на чијој је средини слово А; 4 меден. књиге и војничка ратна служба са формуларима порекла болести, два новчаника, један нов, један полован са његовим визиткартама у коме је била женска фотографија малог формата; једна гарнизонска шајкача; калпак са кокардом; једна кутијца са правац-штрицом; један изломљен претен са 3 сафира и са стране 5 перла и једна кутија „Figaro“ са 6 игала. — Позивају се све полиц. власти, да покрађу и допова најенергичније потраже и у случају проналаска спроведу нач. окр. моравског с позивом на Бр. 14445. или Управи града Београда с позивом на Бр. 42044.

Радован Дабић-Велимировић, Циганин из Вукићевца 26 прошлог месеца тешко је повредио Милоша Симића, служитеља среза пољског и једног општинског служитеља, од њих отео брзометну пушку и револвер, па са женом Милевом и женским дететом од 11 месеци побегао незнао где. Радован је стар 30 год., стаса средњег, пошироких плећа, црномањаст, косе црне, кратко ошишане, бркова малих прих, браду брије, говори потмуло кроз зубе са стране образа има бакенбарте које подшишава, нос повијен на ниже, малих уста, порамљује на десну ногу, јер има чир; од одела имао је на себи: полован копоран од сукна са једним гајтаном, у сељачким кошуљама, босоног, на глави има шајкачу од плаве боје. Милева је стара 28 год. црномањаста, повисока, сувоњава. Побегли су у правцу села Бањана ср. тамнавског. — Позивају се све полиц. власти да Радована живо потраже и у случају проналаска спроведу нач. ср. у Обреновац с позивом на бр. 15030 или Управи Београда с позивом на бр. 41521.

Непознати допов, 17. ов. м-ца ове год. у вече ушао је у кафану „Урошева Пивница“ на Теразијама, па са чивилука украо *зимски капут* Боре Димића, чинов. поште и телеграфа. Капут је био нов, од црног ластика, дугачак до испод колена, са црном сомотском крагном, цепови су му са стране, а на унутрашњем има монограм „Д. В.“ постави му је шарена с белим и црним пругама. — Позивају се све полиц. власти да настану, да се крадљивац и покрађа пронађу. УБр. 41001.

Зимски капут, украо је непознато лице Петру В. Поповићу, филозофу II. год. са чивилука у Вел. Школи, где је био окачен. Капут је нов, од црног ластика, дугачак, са пла-

вом поставом, протканом црвеним пругама и сомотском јаком. — Допова и покрађу треба потражити и у случају проналаска спровести оној Управи с позивом на Бр. 40574.

Ђорђе Антић, из Врандола у окр. Пиротском, ноћу између 8—9 фебруара 1895. год. побегао је из притвора нач. ср. Белопапачког, а решењем Пиротског Прв. суда од 16. јануара 1898. Бр. 431. стављен је под поротни суд и у притвор за три опасне крађе. Ђорђе је стар 60 год. средњег раста, плавих очију, дугих танких и загаситих бркова, косе црне, у оно време био је без браде — бријао се. — Моле се све полициске власти, да Ђорђа живо потраже, и у случају проналаска да га стражарно спроведу Пиротском првосг. суду с позивом на Бр. 12551. или Управи Београда с позивом на Бр. 41131.

Марко Јевтовић, из Сече Реке у окр. Ужичком, стар 28 год. раста средњег, смеђ, образа дугачких и више пљоснатих, осумњичен је да је ноћу између 19. и 20. дец. пр. год. извршио опасну крађу ствари и новаца Богосаву Тодоровићу, па је отуд пре 8—10 мес. отумарао. Марка треба пронаћи и спровести нач. ср. у Косјерић с позивом на Бр. 5249. или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 40505.

Зимски иберциг, од штофа, црнкаст, нов, са крагном сомотском и црном поставом од сатина, са уметком на леђима с поља до крагне у виду троугла од другог штофа и написом фирме на крагни: „Јовановић и Тасић кројачи из Лесковца“ — Украо је непознати допов 15. ов. мес. из каф. код „Пауна“ Јосифу Стојановићу, бивш. полиц. практиканту. — Позивају се полиц. власти да покрађу и крадљивца потраже, и у случају проналаска спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 40372.

Јулијуса Франка, раденика тражи кварт палилушки Управе вароши Београда актом Бр. 12677. Пронађеног треба спровести поменутом кварту. УБр. 42496.

Лепосаву, кћер Коче Стевчића, пиљара из Београда, које је нестало 1-ог тек. месеца, тражи Управа града Београда актом Бр. 42243. Лепосава има 16 година, стаса је повисоког, косе русе, очију плавих; од одела има на себи црвену сукњу од цица лајб пепелаве боје, преко кога носи црни, вунени шал; говори дијалектом наших лесковчана, јер је родом из Лесковца. УБр. 42243.

Неши Стојановићу, трговцу из Крагујевца нестале су, ноћу између 28. и 29. пр. месеца у железничком возу између Лапова и Београда ове ствари: једно пуномоћије које му је издао отац Никола, а које је потврђено код начелства округа крагујевачког, 14. јануара 1902 год., под Бр. 76. један загранични пасош који гласи на његово име, и који је издат од стране начелства крагујевачког 1903 године, једну осмину срећке класне лутрије под Бр. 24378 и 30 динара у новцу. На ово се скреће пажња свима властима. Сопственик поклања новац ономе ко му донесе остало. УБр. 41876.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Мијаило Радовановић, звани „Ускок“, **Јоца Сакошанин** и **Милан Радаковић** звани

„Личанин“, сви познати вапшарски коцкари и допови, ухваћени су 2. ов. м-ца и притворени

Мијаило Радовановић „Ускок“

од среске власти у Јагодини због извесне кривце. Да би се утврдило да ли ова лица нису

Јоца Сакошанин

учинила још какво казнимо дело, начелник ср. беличког депешом Бр. 21769 моли све полиц.

Милан Радаковић „Личанин“

власти за што бржи извештај. У овом смислу и циљу износе им се и слике. УБр. 42419.